

Dan odprtih vrat

V soboto, 20. septembra, so bila vrata naše delovne organizacije po devetih letih ponovno široko odprta za vse, ki so si želeli ogledati našo proizvodnjo. Že pred sedmo uro zjutraj, ko naj bi se uradno pričel

ogled tovarne, so se pred glavno vratarnico pričele zbirati skupine obiskovalcev. Nekateri so prišli tudi iz oddaljenejših krajev, iz Celja, iz Poljanske doline in od drugod. Tudi sicer je bila struktura obiskovalcev zelo pestra. Tovarniško dvorišče in proizvodni prostori so bili v tem dopoldnevu bolj podobni najbolj prometni ulici v Kranju ob nakupovalnih dneh, kot pa tovarni. Srečevali so se delavci iz drugih kranjskih delovnih organizacij, družinski člani in sorodniki Savčanov, učenci srednjih šol, otroci, upokojenci in drugi. Število obiskovalcev je bilo nad vsemi pričakovanji. Bilo jih je več kot pet tisoč, medtem ko si je delovno organizacijo 1971 leta ogledalo okrog dva tisoč tristo delavcev in občanov.

IZ VSEBINE

- Pred sprejemom planskih dokumentov
- Osebni dohodki
- Novembra problemska konferenca sindikatov
- Predstavitev delovne sredine
- Obiskali so nas
- Svetovna proizvodnja avtomobilov
- Zdrav duh v zdravem telesu

Za vodenje skupin je bilo določeno sedemdeset vodičev, s tem, da so nekateri vodili več skupin. Vendar tudi to ni bilo dovolj. Da ne bi bilo preveč čakanja, so na pomoč priskočili tudi drugi sodelavci in skušali čim nazorneje predstaviti Savo in proizvodni proces.

(Nadaljevanje na 6. strani)

Pred sprejemom planskih dokumentov

Kako so potekale dosedanje priprave pri oblikovanju srednjeročnega načrta razvoja?

Temelj sistema družbenega planiranja je pravica in dolžnost delavcev, da v temeljni organizaciji, v kateri delajo in pridobivajo dohodek, odločajo o njenem dohodku in njegovem združevanju, da skupaj in enakopravno z drugimi delovnimi ljudmi organizirajo in pospešujejo družbeno proizvodnjo, da odločajo o reprodukcijskem procesu v celoti, da kontrolirajo razpolaganje z dohodkom na vseh stopnjah in v vseh oblikah združevanja dela in sredstev.

Za doseganje osnovnega cilja je pomembna **sočasnost planiranja**. Vsi nosilci planiranja na vseh ravneh svoje plane sočasno pripravljajo in jih medsebojno usklajujejo ter jih tako usklajene sočasno sprejemajo.

Pomembna zahteva v razvitem gospodarstvu je tudi **kontinuiteta planiranja**, ki zahteva od nosilcev, da imajo za vsako plansko obdobje pravočasno pripravljene in sprejete realne plane. Prav tako pomembno pa je sprotno spremljanje in preverjanje tako oblikovanih in sprejetih načrtov.

Smo v času temeljitih priprav za dokončno oblikovanje razvojnih usmeritev za naslednje srednjeročno obdobje.

Poleg kvalitetne vsebinske izdelave dokumentov, je prav gotovo zelo pomembno tudi to, kako so potekale same priprave. Še tako strokovno dobro izpeljani dokumenti ne dosegajo željenega učinka brez širše udeležbe strokovnih, družbenopolitičnih in drugih delavcev že pri samem snovanju. Le na tak način sprejete plane bo kolektiv sprejel za svoje in jih smelo uresničeval.

Vprašanje je, ali smo v naših postopkih priprave upoštevali vse povedano. Nimamo namena naštevati vseh številnih akcij v pripravi teh usmeritev, prikazimo le pomembnejše. Kritična ocena teh pomembnejših akcij naj nam pomaga, da bo bodoče delo na tem področju še boljše.

V aprilu preteklega leta so delavski sveti temeljnih in delovnih organizacij Save in Sava Commerce sprejeli program dela za sprejem srednjeročnega plana s končnim rokom 30. novembra 1980.

Prve razvojne usmeritve smo sprejeli s smernicami za pripravo srednjeročnih planov. Obravnava smernic je potekala v

dvofaznem postopku na sindikalnih skupinah in zborih delavcev polna dva meseca, v septembru in oktobru lanskega leta. Pred sklicem sindikalnih skupin je bila po ustaljenem postopku objavljena informacija za vse člane kolektiva, aktivirane so bile osnovne organizacije družbenopolitičnih organizacij oziroma njihovi organi v temeljnih sredinah. Vsebina dokumenta je bila sicer dosti boljša kot dosedaj.

V najpomembnejših usmeritvah naše smernice upoštevajo smernice za družbeni plan občine Kranj in to zlasti glede politike dohodka in njegove delitve, stopnje zaposlovanja, izvoza in razvoja dejavnosti, čeravno elementi za sestavo planov niso bili povsem celoviti. Največ elementov je manjkalo na področju družbenih dejavnosti, ker so ti planski dokumenti v interesnih skupnostih zaostajali. Zelo pomembno je, da so bile smernice pripravljene razumljivo, kar se je potrdilo v obravnavi na sindikalnih skupinah. Razvila se je živahna razprava. Delavci so podali precej predlogov in dopolnitev. Na vsa vprašanja so bili pripravljeni in objavljeni odgovori, stališča pa so bila pred sprejemom na zborih delavcev usklajena na delavskem svetu delovne organizacije.

Sedanja faza sprejemanja planskih usmeritev so **samo-upravni sporazumi o temeljnih planov** na vseh nivojih nosilcev planiranja. Sporazumi so za naše temeljne in delovni organizaciji v razpravi. Obravnavali so jih že strokovni sveti s predstavniki družbenopolitičnih organizacij. Te dni bomo o njih ponovno razpravljali vsi in jih v oktobru sprejeli z referendumom. Vzporedno z objavo naših sporazumov se bomo seznanili tudi z dogovorom o družbenem planu občine in sporazumi za družbene dejavnosti. Ker kasnije priprave predosnutkov sporazumov za sestavljeno organizacijo Sava in banko ter še nekateri drugi, ugotavljamo, da teh v našo razpravo v septembru ne bomo mogli vključiti, vendar bi bila sočasnost planiranja tudi na teh nivojih nujno potrebna. Sprejemanje sporazumov o temeljnih planov je bilo sicer predvideno v mesecu maju letos, vendar so spremenjeni pogoji gospodarjenja in predvideni sistemski ukrepi, s katerimi bomo utrdili gospodarstvo, povzročili kratkotrajen zastoj pri oblikovanju osnutkov z namenom, da bomo nove ukrepe lahko upoštevali pri nadaljnjih izdelavih planskih dokumentov.

Dogovor o spremenjenem programu sprejemanja planskih dokumentov je bil sprejet za vso občino in tako nismo kršili načela sočasnega planiranja.

Iz dinamike dosedanjega poteka razprav lahko zaključimo, da bomo tudi zadnji planski dokumenti — srednjeročni plani — sprejeti v predvidenem roku ali vsaj še pred pričetkom obdobja za katerega jih bomo sprejeli.

V. D.

Septembra je bil v sejni sobi v stari upravni stavbi organiziran razgovor z delegacijo občinskega sindikalnega sveta Kranj, ki jo je vodil tovariš Vinko Šarabon. Z našimi predstavniki družbenopolitičnih organizacij, samoupravnih organov in strokovnimi sodelavci, so med drugim obravnavali savske pripombe na Družbeni dogovor o skupnih osnovah za oblikovanje in delitev sredstev za osebne dohodek in skupno porabo in Družbeni dogovor o skupnih osnovah za povračilo stroškov, ki so jih imeli delavci pri opravljanju določenih del in nalog.

V zadnjem delu razgovora pa so bili gostje seznanjeni s pripravami na sprejem srednjeročnih planov razvoja Save 1981–1985 in uresničevanju ustalitvenih ukrepov v naši delovni organizaciji.

P. B.

Seja odbora za pospeševanje inventivne dejavnosti

Dne 12. septembra 1980 je bila 9. seja odbora, kjer so obravnavali:

- Osnutek priprave materialov za razstave o inovacijskih dosežkih v naši delovni organizaciji.
- osnutek pravilnika o podeljevanju internih priznanj za področje inovacijske dejavnosti,
- osnutek pravilnika o metodologiji izračuna dohodka od inovacijske dejavnosti.
- polletno poročilo,
- organizacijo izleta inovatorjev in nekaj usmeritev za delo strokovne komisije za obravnavo inovacijskih predlogov.

Saša

OSEBNI DOHODKI

Z ozirom na ustaljitvene ukrepe smo se tudi v naši delovni organizaciji odločili, da bomo dinamično rasti osebnih dohodkov usklajevali z rastjo dohodka. Povečanje osebnih dohodkov v letošnjem letu naj bi bilo odvisno od povečanja dohodka, izvoza, od že dosežene stopnje osebnega dohodka in tako dalje.

V delovni organizaciji Sava Kranj smo realizirali planirana sredstva za osebne dohodke za prvo polletje letošnjega leta z indeksom 96,54 odstotkov s tem, da se je masa osebnih dohodkov v primerjavi z enakim obdobjem preteklega leta povečala za 12,2 odstotka. Glede na povečanje dohodka v tem obdobju za 17,4 odstotke v primerjavi z letom 1979 in večje rasti izvoza ter v skladu z družbenimi smernicami, smo v delovni organizaciji Sava v prvi polovici letošnjega leta izplačali za 9,04 odstotkov višji osebni dohodek (preračunan za 184 ur rednega dela) kot v letu 1979 oziroma za 13,89 odstotkov večji poprečni osebni dohodek kot v enakem obdobju lani.

Tako že več mesecev osebni dohodki ne sledijo naraščanju cen na drobno in naraščanju cen življenjskih potrebščin, zaostajanje osebnih dohodkov pa se je še bolj zaostriilo v mesecu maju in juniju. Zato smo z ozirom na že omenjeno povečanje dohodka v prvi polovici letošnjega leta, porasta izvoza in v odvisnosti od produktivnosti dela in izkoriščenosti proizvodnih zmogljivosti v juliju povečali osebne dohodke v delovni organizaciji Sava za 10 odstotkov. Tako se je poprečni preračunan na 184 ur rednega dela, v mesecu juliju povečal na 9.087 din, kar je za 18,69 odstotkov več kot v letu 1979.

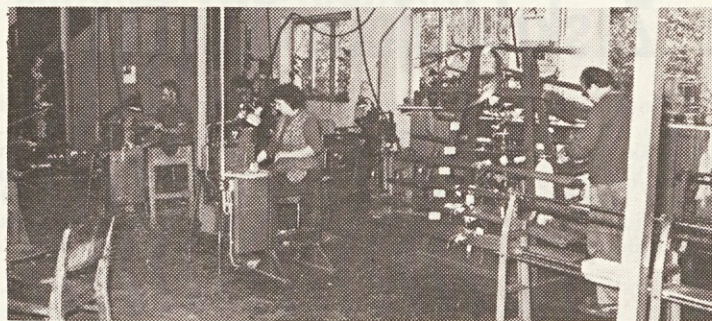
Ker podatke o poprečnem osebnem dohodku statistično obdelujemo na zaposlenega za vse ure (redno in nadurno delo), bomo v nadaljnjih primerjavah tudi za delovno organizacijo Sava upoštevali podatek o poprečnem osebnem dohodku na zaposlenega za vse ure. V drugem tromesečju leta so bili osebni dohodki nominalno celo nižji kot v prvem tromesečju, kar je posledica deloma rezultatov poslovanja, deloma pa ustaljenih ukrepov.

Kljub ukrepom, ki naj bi zavrli naraščanje cen in inflacije, cene še vedno naraščajo, tako da so bile v prvih sedmih mesecih letos že za 26,6 odstotkov višje kot v enakem lanskem obdobju. Realni osebni dohodki delavcev delovne organizacije Sava v prvih sedmih mesecih letos so za 12,89 odstotkov nižji kot v enakem času lani.

Poprečni osebni dohodek delavcev v združenem delu v SR Sloveniji v prvem polletju je znašal 8.203 dinarjev, v gospodarstvu 7.980 dinarjev, v industriji 7.679 dinarjev in v negospodarstvu 9.447 dinarjev. Poprečni osebni dohodek na zaposlenega v republiki se je povečal za 18,90 odstotkov v primerjavi z enakim obdobjem lanskega leta. Le v eni tretjini panog so se osebni dohodki povečali občutneje: na področju gozdarstva, družbenih organizacij in skupnosti ter v prekladalni dejavnosti.

Iz podatkov je razvidno, da poprečni osebni dohodek zaposlenega v delovni organizaciji Sava v prvem polletju letos v višini 7.911 dinarjev ne dosega republiškega poprečja na zaposlenega, za 0,86 odstotkov je nižji od republiškega poprečja v gospodarstvu, v primerjavi s poprečjem v negospodarstvu pa je nižji za 16,26 odstotkov. V primerjavi s poprečnim osebnim dohodkom industrije Slovenije je poprečni osebni dohodek v delovni organizaciji Sava višji za 3,02 odstotka.

Tudi v drugih republikah osebni dohodki v letošnjem letu naraščajo zelo počasi, v veliki večini celo občutno počasneje kot v Sloveniji. V celotni SFRJ je poprečni osebni dohodek na zaposlenega do vključno maja (novejših podatkov ni) znašal 6.732 dinarjev in v industriji 6.354 dinarjev.

Primerjava poprečnega osebnega dohodka na zaposlenega v delovni organizaciji Sava s poprečnim osebnim dohodkom na zaposlenega v organizaciji združenega dela kranjske občine in republiškimi poprečjem:

Delovna organizacija:	Poprečni neto OD za redno in nadurno delo		Indeks 80/79
	I. – VI. 1980	I. – VI. 1979	
SAVA – lok. KRANJ	7.911	7.022	112,66
– TAP	8.355	7.259	115,10
– VLP	6.528	5.740	113,73
– GTI	7.354	6.320	116,36
– TKI	6.711	5.961	112,58
– RKV	5.801	5.099	113,77
– UU	7.446	6.799	109,52
– LM + E	6.636	6.468	102,60
– EN	8.907	9.126	97,60
– VZDR	7.753	7.011	110,58
– IC	9.706	8.813	110,13
– DSSS	8.699	7.763	112,06
ELEKTRO	10.293	8.748	117,66
– elektro Sava	11.193	9.633	116,19
– tozd Elektro	9.256	7.814	118,45
– ERTG	13.155	10.933	120,32
– skupne službe	11.298	9.680	116,71
ISKRA	8.190	6.733	121,64
– orodjarna	10.345	8.467	122,18
– števci	7.262	6.098	119,09
– merilne naprave	9.530	7.915	120,40
– stikala	7.837	6.546	119,72
– tov. stikalnih delov	8.142	6.794	119,84
– ATC	8.117	6.597	123,04
– TEA	7.639	6.189	123,43
– ERO (el. orodja)	8.355	7.015	119,10
– računalniki	8.944	7.536	118,68
– VZDR	9.236	7.561	122,15
– RTC	9.945	7.941	125,24
– skupne službe	9.559	7.761	123,17
PLANIKA	7.819	6.247	125,16
– skupne službe	9.203	7.428	123,90
TEKSTILINDUS	7.184	5.704	125,95
– skupne službe	9.074	7.388	122,82
EKSOTERM	9.609	7.826	122,78
IKOS	8.897	6.857	129,75
IBI	8.412	6.711	125,35
ZVEZDA	8.032	6.742	119,13
GORENJSKI TISK – skup. sl.	9.554	7.752	123,25
GORENJSKA OBLAČILA			
– konfekcija	6.898	5.724	120,51
– skupne službe	9.887	8.519	116,06
SO KRANJ – upravni organi	8.921	7.856	113,56

POPREČNI OSEBNI DOHODEK PO PANOGAH

v kranjski občini:

– industrija	7.989	6.602	121,01
– trgovina	8.320	7.030	118,35
– gradbeništvo	8.804	7.030	125,23
– promet	8.672	7.231	119,93
– obrt	8.581	7.154	119,95
– stanovanjska in k. d.	8.755	7.541	116,10

POPREČNI OSEBNI DOHODEK V SR SLOVENIJI

– na zaposlenega	8.203	6.899	118,90
– v gospodarstvu	7.980	6.691	119,26
– v negospodarstvu	9.447	8.053	117,31
– v industriji	7.679	6.428	119,46

(Nadaljevanje na 10. strani)

Zaskrbljujoče številke

Mnogo smo pisali in govorili o delovni disciplini v naši delovni organizaciji. Z najrazličnejšimi podatki smo dokazovali, kako škodljivo je neupoštevanje oz. neizvrševanje delovnih nalog. Vendar se kršitve ponavljajo, še več, število se nenehno večja. V letošnjem letu jih je bilo že več kot 550, kar je več kot zaskrbljujoče, če upoštevamo, da smo se dogovorili, da bomo vsak po svojih zmožnostih doprinesli k ustalitvi našega gospodarstva.

Po vrsti kršitev delovne discipline so na prvem mestu neopravičeni izostanki. Za tovrstne kršitve sta bistvena dva vzroka: struktura zaposlenih in alkoholizem. Nekateri delavci kljub prizadevanju v temeljnih organizacijah, da se to ne bi dogajalo, samovoljno podaljšujejo dopust ali podaljšujejo praznike, brez dovoljenja in v nedostojnosti vodij, kar je vzrok velikim težavam pri razporejanju delavcev na dela, katera bi opravljali izostali delavci. Ti neopravičeni izostanki povzročajo izpad dohodka, v temeljne organizacije vnašajo nervozo, slabšajo medsebojne odnose in stopnjujejo nestrpnost. Na obravnavah disciplinske komisije ti delavci v svoj zagovor neopravičenim izostankom navajajo otročje, naivne vzroke. Pri svojem delu je disciplinska komisija spoznala, da se ti delavci kljub temu, da so že nekaj let v naši delovni organizaciji, niso uspeli popolnoma vključiti v delovno sredino in tako ostajajo na robu dogajanj v temeljni organizaciji. Manjše konfliktna situacije in nesoglasja med delavcem in vodstvom se stopnjujejo toliko časa, dokler ni delavcu izrečen najstrožji disciplinski ukrep, prenehanje delovnega razmerja. Na obravnavah disciplinske komisije prihaja do medsebojnega obtoževanja med delavcem in vodjo, ki je prijavitelj kršitve. Iz teh dialogov je razvidno da delavci ne poznajo in nečejo poznati svojih obveznosti, dobro poznajo svoje pravice, katere poizkušajo uveljavljati tudi na nedovoljen način. Povedati moram, da disciplinska komisija neprilagodljivosti

pomanjkanja delovnih navad, domotožja in še marsikaj drugega pri teh delavcih ne bo rešila. S tem bi se morale ukvarjati za to odgovorne službe v delovni organizaciji, sicer bo disciplinska komisija izrekla najstrožje disciplinske ukrepe, temeljne organizacije bodo tožile zaradi pomanjkanja delavcev, kadrovali bomo nove, zopet neosveščene in samim sebi prepuščene delavce, kateri bodo z oziroma na dejansko stanje na najboljši poti, da pridejo pred disciplinsko komisijo, katera jim bo izrekla disciplinski ukrep prenehanje delovnega razmerja. In tako bo krog sklenjen. Pri vsem tem pa bomo utrujeni in govorili, da smo veliko delali, a žal ničesar naredili.

Poseben problem pri delu disciplinske komisije predstavlja obravnavanje kršitev delovne discipline delavcev, ki neopravičeno izostajajo zaradi pitja, da ne rečem popivanja. Disciplinska komisija ne obravnava delavca kot alkoholičarja, ker za to ni pristojna, obravnava pa posledice prekomernega pitja. Na žalost so te posledice zelo hude za delavce, sodelavce in delavčev družino. Pri tem moramo opozoriti, da delovna sredina, v kateri je alkoholičar, stori za takega delavca zelo malo ali nič. Delavec alkoholičar pride po pomoč v socialno službo delovne organizacije takrat, ko ostane sam, izločen od prej tako dobrih prijateljev, ki se ga sedaj izogibajo, nezaželen je v delovni sredini in družini, v napoto vsakomur in še sam sebi. Vprašam vas, zakaj tako? Disciplinska komisija zamuje nega ne more nadoknaditi, ne

alkoholika pozdraviti, ne rešiti razpadajočega družinskega kroga, ne alkoholičarju vrniti delovne sposobnosti. Ona izreka zaradi kršitve disciplinske ukrepe, tako smo se samoupravno dogovorili.

Izostanki z dela, pa čeprav naknadno upravičeni z dvomljivim bolniškim staležem, zdravljenje »mačka«, osebni interesi pred interesi delovne organizacije, vse to nas stane veliko, veliko preveč.

V manjšem obsegu, vendar nič manj hude, so kršitve samovoljnega koriščenja delovnega časa, nespoštovanje tehnološke discipline, neodgovoren odnos do družbene lastnine, v zadnjem času pa se pogostejše pojavljajo hujše kršitve v obliki napada na integriteto človeka.

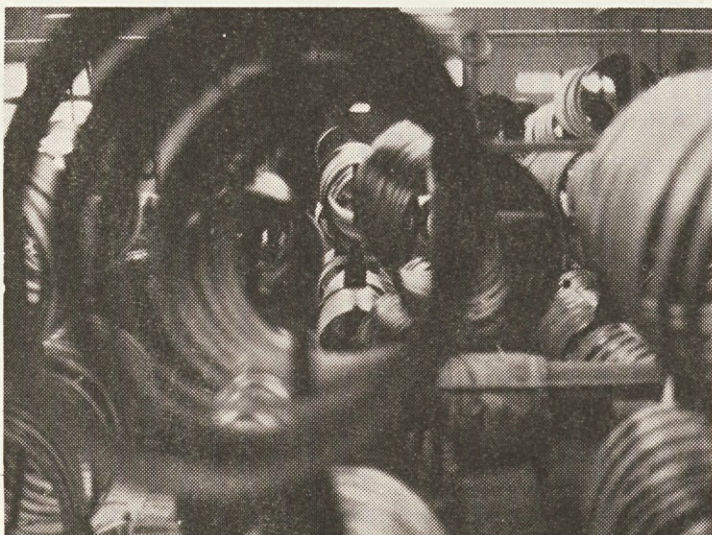
Tatvin je disciplinska komisija obravnavala zanemarljivo število. S tem pa ni rečeno, da jih ni, če upoštevamo, da marsikdo prejema osebni dohodek iz »solidarnosti« in ne z dela. Ravno tako smo zelo velikodušni pri nastanku izpada dohodka ali materialni škodi. Predlogi za uvedbo disciplinskega postopka v tej smeri so bolj izjema, kot pravilo. Neopravičeni osebni dohodki, izpad dohodka, nepovrnjena materialna škoda, malomar-

nost pri poslovanju, vse to zmanjšuje substanco družbenega premoženja in možnost hitrejšega napredka delovne organizacije. Navedeno lahko imenujemo kakorkoli, v resnici pa jemljemo drug drugemu in v skrajnosti družbi kot celoti. Namesto, da bi navedene težave reševali, jih po liniji najmanjšega odpora pokrijemo s plaščem solidarnosti in stvar je rešena.

Na navedena spoznanja disciplinska komisija neposredno ne more vplivati, ker so delavci klasificirani tako, da kršijo delovno disciplino le delavci iz neposredne proizvodnje. To je dejstvo, spoznano na obravnavah disciplinske komisije.

V obravnavanem času, to je od 1. 1. 1980 do 24. 9. 1980 je disciplinska komisija imela 24 obravnava, na katerih je obravnavala 551 kršiteljev. Zaskrbljujoče je dejstvo, da disciplinska komisija ni prejela nobenega predloga za uvedbo disciplinskega postopka od osnovnih organizacij sindikata, kakor tudi ne od organa samoupravne delavske kontrole. Vsi predlogi za uvedbo disciplinskega postopka so bili podani individualno, to je od neposrednih vodij delovnega procesa.

A. Košnjek

TOVARNA DAMPER GUM

S skupnimi sredstvi Gumarsko kemične industrije Balkan iz Suve Reke, beograjske Jugohemije in ameriške firme »Dunlop« bo v okviru delovne organizacije Balkan zrasla nova tovarna damper gum. Gradnja tovarne bo v kratkem stekla, tako da bi prve količine damper gum za težke stroje prišle na trg že v drugi polovici leta 1982. Letna zmogljivost nove tovarne bo 17.000 ton gum, s čimer bodo povsem zado-

voljene domače potrebe, 20 odstotkov proizvodnje pa bodo izvozili na konvertibilno tržišče. Za gradnjo te, za našo državo zelo pomembne tovarne, je bilo potrebno zbrati 4,28 milijarde din. Investicija ne bo presegla začetnega obsega sredstev, ker so večji del opreme, ki je v projektih načrtovana iz uvoza, zamenjala z domačo.

Gospodarski vestnik –
4. september 1980

Pred drugo problemsko konferenco slovenskih sindikatov

Konec novembra bo zasedanje druge konference Zveze sindikatov Slovenije. Najpomembnejša tema bo uveljavljanje delitve po delu in rezultatih dela. To je vsekakor eno temeljnih vprašanj v našem gospodarstvu, saj je to hkrati prizadevanje za večjo produktivnost dela, smotrno gospodarjenje z družbenimi sredstvi. Vse to pa so pomembni elementi gospodarske ustalitve.

V sindikatu delavcev kemične in nekovinske industrije

Slovenije že dalj časa potekajo priprave na konferenco. Delavci republiškega odbora so obiskali vrsto delovnih organizacij, med drugim so bili tudi v Savi, in ugotavljali stopnjo dohodkovne povezanosti in razvitosti sistema delitve po delu, poleg tega pa so vzeli v pretres tudi samoupravne akte s tega področja. Poglejmo nekatere pomembne ugotovitve.

PRIDOBIVANJE PRIHODKA IN DOHODKA

Iz pregleda samoupravnih aktov in iz razgovorov je razvidno, da le-ta temelji predvsem na prodaji proizvodov in storitev, čeprav vsi akti vsebujejo vse zakonske vires pridobivanja dohodka. V nekaterih primerih se tozdi sicer načelno sporazumevajo o skupnem prihodku in ga kot vir prihodka tudi poimenujejo, vendar ostajajo na medsebojno dogovorjenih cenah, ki so pogosto enake tržnim cenam teh proizvodov.

Nekatere temeljne organizacije združenega dela pridobivajo dohodek tudi z udeležbo in rizikom pri skupnem prihodku, vendar predstavlja ta udeležba največ 25 odstotkov celotnega prihodka temeljne organizacije združenega dela, v eni delovni organizaciji pa predstavlja pridobitveni prihodek z udeležbo v skupnem prihodku 25 odstotkov celotnega prihodka delovne organizacije.

V določenih samoupravnih splošnih aktov so viri pridobivanja opredeljeni predvsem načelno in se sklicujejo na planske dokumente, ki pa takšnih določil ne vsebujejo. Največkrat se sistemi v samo-

upravnih splošnih aktih razlikujejo od sistemov planiranja, zaradi česar ni možno ugotoviti medsebojne usklajenosti oziroma odraza zahtev aktov v planih.

V nekaterih delovnih organizacijah opredeljujejo pridobivanje dohodka z udeležbo na skupnem prihodku na osnovi skupno dogovorjenih standardov vloženega dela in porabljenih sredstev, vendar se ti standardi izdelujejo daljše obdobje, zaradi česar dobro zastavljene opredelitve v aktih, niso doživele konkretizacije.

Nekaj več je aktov, ki urejajo udeležbo na skupnem proizvodu med proizvodnimi in trgovskimi temeljnimi organizacijami združenega dela znotraj delovne organizacije. Ti samoupravni sporazumi so lahko dobra podlaga za ureditev tovrstnih dohodkovnih odnosov, če le ne bi bilo čutiti prisotnosti ohranjanja provizijskega odnosa. Ta odnos se predvsem rezultira pri prevzemanju skupnega rizika, ki ga skoraj praviloma prevzemajo samo proizvodne temeljne organizacije združenega dela. Izjema je le ena delovna organizacija.

PRIDOBIVANJE DOHODKA NA SKUPAJ USTVARJENEM DOHODKU

se po številu sklenjenih samoupravnih sporazumov ne more primerjati z dejanskimi potrebami. Investicijska izgradnja v kemični industriji, še vedno sloni pretežno na zbranih tujih sredstvih na kreditnih odnosih.

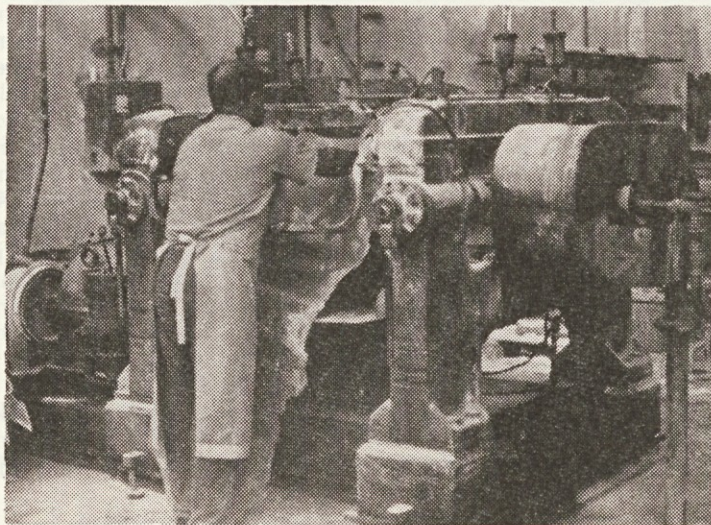
Pregledani akti upoštevajo vse zahteve glede določitve nadomestil upravljanja z družbenimi sredstvi sovlagateljev, kot tudi rokov in pogojev vračila. Ocena mehanizma delovanja sprejetih samoupravnih sporazumov je zelo težka, ker začete naložbe na podlagi teh samoupravnih sporazumov ne dajejo zadostnih učinkov ali pa so še v teku tako, da ni možno presojati ustreznosti zadovoljitve pričakovanj sovlagateljev.

Na podlagi razgovorov ni v bilancah prikazanega dohodka kot udeležbe na skupnem dohodku, ker so sovlaganja predvsem v interesu zagotavljanja domače surovinske osnove, ne pa v interesu pridobivanja dohodka.

Sistemi nadomestil upravljanja s sredstvi prinašajo običajno manjši dohodek sovlagateljev, kot pa so obresti iz kreditnega odnosa.

Vzpodbudno pri teh samoupravnih sporazumih pa je prevzemanje skupnega rizika v primerih, da skupna naložba ne bi dala željenih rezultatov.

Iz Samoupravnih sporazumov pa ni razvidno ali sovlagatelji združujejo lastna ali tuja sredstva.

PRIDOBIVANJE DOHODKA S SVOBODNO MENJAVO DELA

se ne odraža samo kot vir pridobivanja v odnosu DSSS in tozdi, temveč tudi med tozdi skupnega pomena (trgovski tozdi, inštituti, vzdrževanje) in proizvodnimi tozdi.

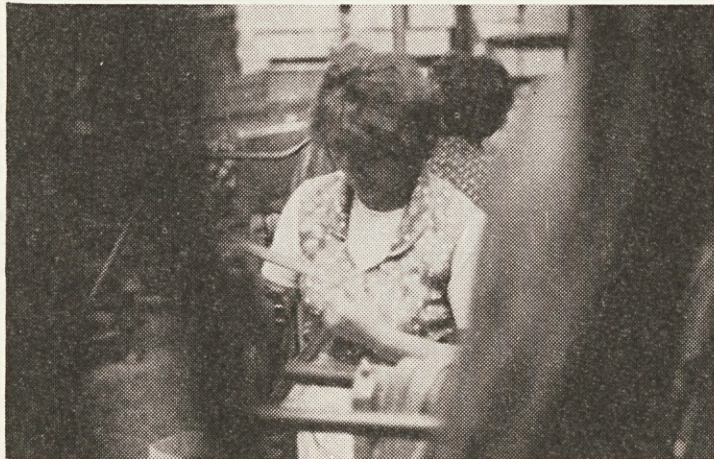
Osnova za pridobivanje dohodka je v vseh pregledanih aktih medsebojna delitev dela in prevzete naloge DSSS in tozdi skupnega pomena. Način urejanja temelji na vsakoletnih planih in programih dela, ki so ovrednoteni in po nekem ključu razdeljeni na tozdi. V teh ključih je zaznati prilagojen proračunski sistem. Redki samoupravni sporazumi vsebujejo konkretne osnove in merila za pridobivanje dohodka s svobodno menjavo dela in še ta niso odraz dejanskega dela in vpliva DSSS in tozdi skupnega pomena na uspešnost poslovanja tozdi. Opaziti je, da se pogostokrat osnove in merila pridobivanja ne pokrivajo z izpolnitvijo programov dela. Večina aktov pa ne opredeljuje mehanizmov dogovar-

janja in sporazumevanja ob sestavi programov, kot tudi ne ovrednotenje dejanske izpolnitve planiranega dela.

Drugi element pridobivanja dohodka s svobodno menjavo, to je soudeležba pri velikosti doseženega dohodka tozdi, je skoraj v vseh aktih samo načelno opredeljena. Tako iz aktov kakor tudi iz razgovorov ni razvidno, kako dosežen dohodek tozda vpliva na gibanje dohodka DSSS.

Nekateri samoupravni sporazumi imajo dve ekstremni značilnosti: prvič sprejete osnove in merila postavljajo delavce DSSS v položaj uprave delovne organizacije. Njihovo delo in njihov dohodek je odraz predvsem, oziroma samo potrebnega dohodka za zadovoljitev potreb delavcev DSSS, ne glede na izenačevanje pogojev delavcev v DSSS in v tozdi. Drugič, osnove in merila postavljajo delavce DSSS v podrejen položaj.

(Nadaljevanje na 15. strani)

Dan odprtih vrat

Mož in žena Gašperšič

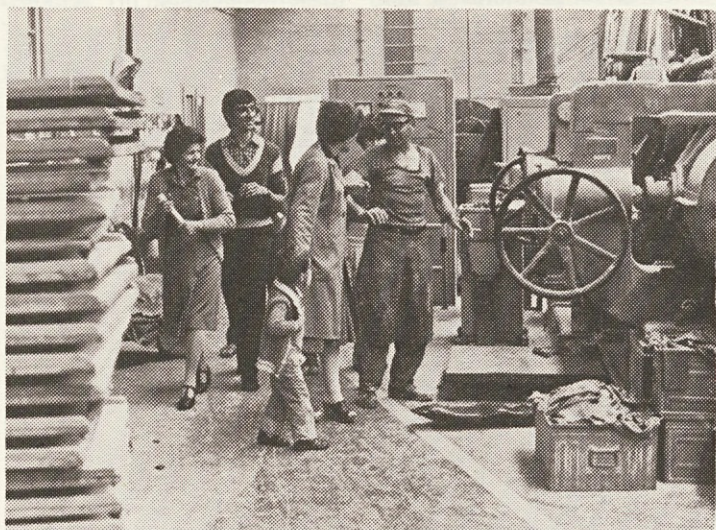
Čeprav je bila moja prvenstvena naloga zabeležiti dogajanja tega dne, sem prav rad priskočil na pomoč in prevzel vodstvo ene izmed skupin.

Kmalu po deveti uri smo odšli v Tovarno avtopnevmatike. V skupini je bilo več otrok, upokojenih Savčanov in delavcev iz drugih delovnih organizacij. Med ogledom, ki je trajal dobro poldruugo uro ni manjkalo vprašanj. Čeprav je mnogim gumarska tehnologija nepoznana, je bilo poleg vprašanj o naših izdelkih, mnogo zanimanja tudi za druga področja. Od preskrbljenosti s surovinami, osebnih dohodkov do razvoja, samoupravne in družbenopolitične aktivnosti ter delovnih pogojev. O zadnjem smo se še zlasti pogovarjali v delovni enoti Vulkanizacija. Že nekaj minut pri stiskalnicah je bilo dovolj za ugotovitev, da je delo v taki vročini zelo naporno. In seveda, da bi morali biti z ozirom na delovne pogoje in troizmensko delo v primerjavi z drugimi delovnimi organizacijami, osebni dohodki višji. V Umetnem usnju je bilo veliko vprašanj o izdelavi tega izdelka in njegovi uporabi. Prav tako tudi o računskem centru in njegovi vlogi oziroma o računalniški obdelavi podatkov. V omenjenih sredinah so delo in naloge predstavili sodelavci iz tozda Umetno usnje in Sektorja informacijskih sistemov.

Po končanem ogledu so moji varovanci menili, da so videli in slišali mnogo novega, da so spoznali del naše proizvodnje, ki so si jo prej čisto drugače predstavljali.

Ob odhodu iz delovne organizacije smo nekaj obiskovalcev povprašali o njihovih vtisih.

Tovariš Gašperšič je prišel skupaj z ženo. Zanimalo ga je, kakšno je naše delo, ker sin dela v Savi. Pa tudi sam je 1932 leta krajši čas delal pri nas v obratu I., nato pa v Tekstilindusu. Od takrat se je mnogo spremenilo. Delo takrat in danes se ne da primerjati. Medtem ko je bilo pred

Kje dela moj ati?

petdesetimi leti delo ročno in je bila proizvodnja majhna, je danes obseg tako velik, da je bilo v dveh urah mogoče videti samo en del.

Tovariš Pravst je prišel na obisk z otroki. Pred trinajstimi leti je odšel iz Save v Iskro. Kljub temu, da je bil Savčan, današnje delovne organizacije, skoraj ni mogel prepoznati, toliko je novega. Delovni pogoji so veliko slabši kot v Iskri, še posebno za delavke. Menil je, da bi si morale proizvodnjo ogledati tudi sodelavke iz Iskre, ki delajo v belih haljah.

Tovariš Benedik, zaposlen v Iskri, je bil z vso družino. Življenjska družica ni hotela pred objektiv in nastala je naslednja slika. Povedal je, da je bil z ogledom zadovoljen. Gumarske tehnologije prej ni poznal. Zanimivo je bilo videti nastajanje avtomobilskega plašča in drugih izdelkov. Do sedaj ni imel možnosti za ogled.

P. B.

Obiskovalca Benedik in Pravst z otroci

Kako so doživeli dan odprtih vrat, smo povprašali tudi tri vodiče, ki so večim skupinam predstavili našo delovno organizacijo.

Zvone Gantar

Med posameznimi skupinami obiskovalcev je bilo veliko razlik. Večino tistih, predvsem učencev, ki so po delovni dolžnosti morali obiskati delovno organizacijo, podrobnosti niso zanimale. Občutiti je bilo, da želijo čimprej zaključiti

ogled. Drugače je bilo z gosti, ki so si tovarno hoteli ogledati in spoznati našo proizvodnjo. Vprašanj je bilo veliko. Zanimalo jih je, kolikšna je naša proizvodnja, kam izvažamo, kako smo samoupravno organizirani, kako je z varnostjo pri delu, delovnimi pogoji in tako dalje.

Alojz Marinšek

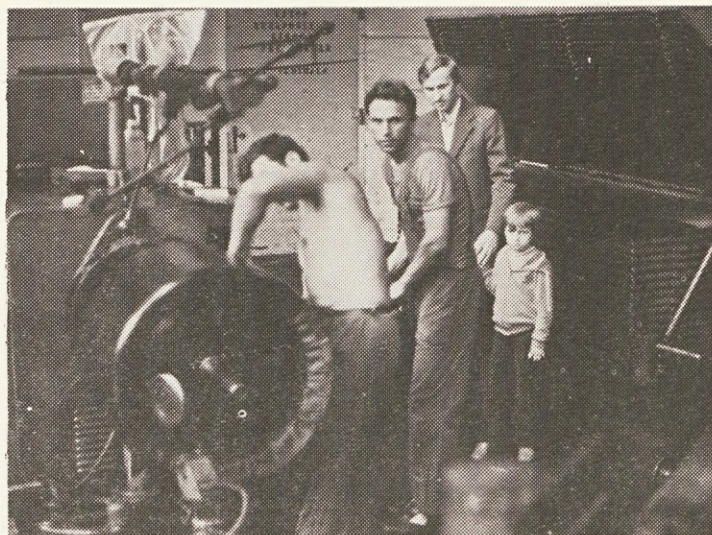
Med obiskovalci sem jih veliko poznal. Bili so iz naše krajevne skupnosti in od

drugod. Skupine so bile različne. Če je bilo vprašanj več, je tudi ogled trajal dalj časa, če pa pravega zanimanja ni bilo, je bil ogled zaključen v krajšem času. Mnogi so želeli videti tudi ostale proizvodne prostore, vendar zaradi nevarnosti poškodb to ni bilo mogoče. Med obiskovalci je bilo tudi mnogo otrok, na katere je bilo treba še zlasti paziti. Pa tudi število obiskovalcev je bilo tako veliko, da vsem vseh podrobnosti resnično ni bilo možno razložiti.

Tone Štirn

Zanimanje je bilo večje od pričakovanj. Razen učencev je veliko obiskovalcev tako ali drugače povezano z našimi delavci. Ali so družinski člani, drugi sorodniki, prijatelji ali znanci. Med njimi je bilo tudi nekaj takih, ki so se zanimali za zaposlitev v naši delovni organizaciji. Škoda je le, da obiskovalcem nismo pokazali tudi ostalega dela proizvodnega procesa.

Peter Bogataj

Kako nastaja avtomobilski plašč?

Zadovoljni z obiskom

Letos praznuje naša delovna organizacija 60 let obstoja tovarne in 30 let samoupravljanja. Na pobudo odbora za proslavo teh jubilejev smo v soboto, 20. septembra, na široko odprli vrata vsem, ki so nas želeli obiskati.

Dan odprtih vrat je bil namenjen predvsem družinskim članom naših delavcev, upokojenim sodelavcem, pa tudi drugim obiskovalcem. Za mnoge je bila to izredna priložnost, da vidijo, kako nastajajo naši izdelki.

Učenke pozorno poslušajo razlago o proizvodnji. Treba bo pisati nalogo, zato je vsak podatek dobrodošel.

Ogled je trajal dobro poldrugo uro. Tudi na tovarniškem dvorišču je bilo veliko vprašanj o proizvodnji, poslovanju Save, samoupravljanju... pa tudi o tem, kako je bilo včasih.

Obiskovalci so na vsakem koraku videli kaj novega

V pripravi smo sodelovali tudi delavci Izobraževalnega centra. Za vodiče po proizvodnji smo izbrali osemdeset sodelavcev iz strokovnih sektorjev ter služb, ki našo proizvodnjo dobro poznajo. Sprejeto nalogo so vestno opravili, saj je vsak od njih vodil po štiri, pa tudi več skupin obiskovalcev. Med ogledovanjem proizvodnje so morali odgovarjati na številna vprašanja s področja organizacije, proizvodnega procesa, pa tudi razvoja naše delovne organizacije. Za vodiče je bilo napisano gradivo o razvoju naše delovne organizacije, program značilnih delovnih procesov, ki so bili namenjeni ogledu obiskovalcev, pa tudi skica glavne poti ogleda po delovni organizaciji. Kot ste verjetno sami opazili, je bila ta pot označena tudi z rdečimi puščicami. S pripravi smo hoteli doseči, da bi ogledi načrtno in organizirano potekali.

Na dan odprtih vrat si je Savo ogledalo preko pet tisoč obiskovalcev. Kljub temu, da je bilo v ogled vključenih veliko število vodičev, smo morali zaprositi za pomoč, še trideset sodelavcev, ki so rade volje pomagali. Vsak obiskovalec je že ob prihodu prejel jubilejno značko Save ter posebno izdajo Informatorja.

Prav tako so si obiskovalci pri vhodu lahko ogledali »razstavni prostor«, kjer so bile prikazane notranje zgradbe posameznih konstrukcij avtomobilskih plaščev. Skupine so si nato lahko ogledali tudi film o Savi.

Večina obiskovalcev je poznala Savo le po nekaterih izdelkih. Na dan odprtih vrat pa so si lahko kot obiskovalci tudi od blizu ogledali, kako nastajajo gumarski izdelki in umetno usnje. Med drugim so gostje spoznali savski računalnik in se seznanili z delom oddelka za elektronsko obdelavo podatkov. Z zanimanjem so si ogledali tudi strojno in ročno obdelavo kovinskih delov v mehanični delavnici.

Dan odprtih vrat je torej za nami. Z obiskom smo lahko več kot zadovoljni. Kaj pa obiskovalci? So spoznali takšno Savo, kot so si jo predstavljali? Da bi dobili odgovor na to vprašanje, bomo anketirali naše vodiče. Rezultati ankete nam bodo dali popolnejšo sliko o dnevu odprtih vrat.

Nevenka Motl

Preizkusna postaja

Vzor skrbi za lepo okolje. Sodelavci preizkusne postaje so okrog zgradbe uredili lep nasad drevja.

Eden od bistvenih pogojev, ki vpliva na prodajo, ceno in konkurenčnost izdelkov, je tudi kakovost le-teh. Zato ni naključje, da skušamo z boljšo tehnologijo, ugotavljanjem in odpravljanjem napak, stalno zviševati kakovostno raven naših izdelkov. K temu je usmerjen tudi dolgoročni razvoj naše delovne organizacije.

Sodelavci iz kontrole kakovosti z najrazličnejšimi meritvami in preizkušanjem ugotavljajo v kolikšni meri naši izdelki izpolnjujejo zahtevne normative kakovosti. Kako poteka preizkušanje in kakšno je delo smo pred nedavnim videli v preizkusni postaji.

V njej dela majhen kolektiv preizkuševalcev in tehnologov, medtem ko sta šoferja večinoma na poti. »Skozi« postajo gre letno več tisoč različnih izdelkov. Od avtomobilskih, velo in moped plaščev do bandaž in klinastih jermen. Če podrobneje pogledamo, kako poteka na primer testiranje avtomobilskega plašča, je postopek naslednji: izbrane plašče iz redne proizvodnje vpnejo v stroje in jih preizkušajo v predpisanih pogojih. Pri vztrajnostnih testih so hitrosti nižje, medtem ko so pri hitrostnih mnogo višje. Pri slednjih se plašč preizkuša do konca oziroma do uničenja, kar je kljub zaščitnim mrežam in debelemu steklu zelo nevarno. Plašč običajno raznese in posamezni deli lahko poškodujejo sodelavce. Med preizkušanjem sprotno preverjajo temperaturo izdelka, pritisk in drugo. Rezultate pa vpisujejo v karton, ki je priložen vsakemu posameznemu plašču. Po končanem preizkusu, ko plašč »naredi« od nekaj tisoč do več deset tisoč kilometrov, ga najprej vizualno pregledajo, nato pa razrežejo. Na vzorcu nato ugotavljajo kakovost zmesi, vezavo in tako dalje. O rezultatih napišejo podrobno poročilo in ga posredujejo odgovornim strokovnim oddelkom. Če plašč ne izpolnjuje predpisanih kakovostnih kriterijev, za vsak izdelek so podrobno določeni normativi, je rezultat testa negativen. V tem primeru se preizkus v večjem obsegu ponovi. Če je tudi potem rezultat negativen, se redna proizvodnja in prodaja ustavi. Obveščene so vse odgovorne službe, da vsaka na svojem področju

Stane Cebašek; odstopanja se merijo v desetinkah milimetrov.

ustrezno ukrepa. Uvedena je preizkusna proizvodnja, testira se več izdelkov. Normalna proizvodnja se lahko prične šele takrat, ko so doseženi pozitivni testi.

Vzroki za slabšo kakovost so zelo različni. Naj omenimo samo nekatere. Slabša kakovost surovin, neupoštevanje tehnoloških predpisov, previsoke ali prenizke temperature v proizvodnji in mnogi drugi. Vendar pa se samo z ugotovitvami ne smemo zadovoljiti. Dejstvo je, da bi z boljšim delom, doslednejšim upoštevanjem predpisanih oziroma določenih postopkov, lahko kakovost še izboljšali in prihranili marsikateri dinar.

Čeprav je bila preizkusna postaja zgrajena pred dobrimi desetimi leti in je relativno nova, so delovni pogoji v njej dokaj težki. Kljub temu, da sodelavci nosijo dušilce zvoka, jih še vedno moti ropot. Občutni so tudi treslaji, ki jih povzročajo preizkuševalni stroji. Nekateri izdelke preizkušajo pri visokih temperaturah, ki občasno presegajo 35 stopinj Celzija, kar še dodatno otežuje delo. Naj ob tem zapišemo, da v preizkusni postaji ni sanitarij.

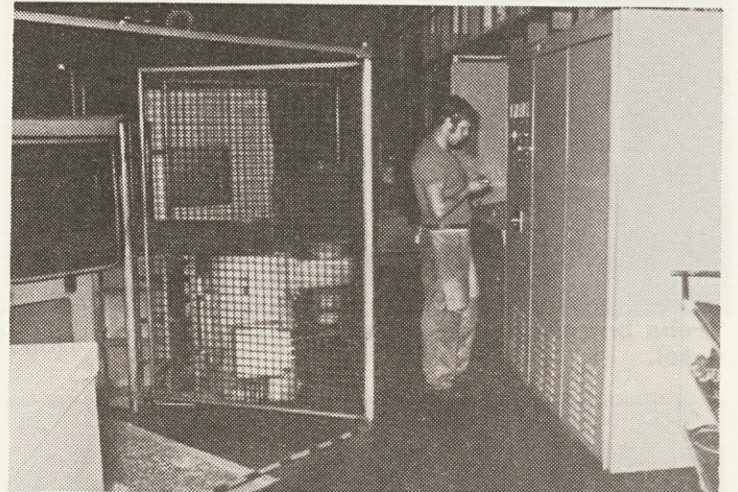
Hoditi morajo v druge oddelke, to povzroča razna obolenja še posebno v zimskem času, ko je zunaj mraz, v postaji pa 30 ali več stopinj.

Kot drugod, tudi v preizkusni postaji manjka delavcev. Proizvodnja se povečuje, opraviti je treba vedno več meritev, število sodelavcev pa je že dalj časa nespremenjeno.

Peter Bogataj

Anton Roblek; vsak vzorec je treba natančno pregledati.

Janez Roblek; hitrostno preizkušanje je nevarno.

IZ VRATARSKIH LOŽ

Pri vratarju v obratu II.

Prišlec pravi vratarju Lojzetu: »Iščem delo«.

Lojze ga pogleda, se zasuče okoli sebe in pravi: »Delo? Aja. Delo? Tega pa mi ne prodajamo. Tamle v trafiki ga imajo«.

»Halo, je tam Sava?«

»Da, Sava. Kdo pa kliče?«

»Saj ni važno. Prevežite me v pnevmatikarno. Nujno moram govoriti z možem.«

»Ja, pa ne boste povedali, kdo kliče?«

»Ne! samo prevežite hitro, mudi se mi.«

JOŠT

Obiski

Predstavniki občinske konference ZSMS Kranj v Savi

V torek, 16. septembra 1980, sta na delovni obisk v Savo prišla predsednik občinske konference ZSMS Kranj Jure Tomašič in podpredsednik občinske konference ZSMS Sava Kranj Aljoša Drobnič. S člani sekretariata ZSMS Sava Kranj sta se pogovarjala o problemih delovanja mladinske organizacije v naši delovni organizaciji. Še posebej sta se zanimala za vlogo mladih v združenem delu in za težave, ki se pri delu mladih pojavljajo, oziroma kako jih rešujejo.

Namen obiska je bil, da se napake, ki se porajajo sedaj odpravijo v prihodnjem obdobju oziroma se da poudarek področjem, kjer delovanje mladih še ne poteka tako kot bi si želeli in kot bi lahko. Delovna organizacija Sava Kranj je tako že trideseta osnovna organizacija ZSMS, ki sta jo predstavnika občinske konference ZSMS Kranj do sedaj obiskala, v načrtu pa inata, da bosta do programsko-volilne konference pri občinski konferenci ZSMS Kranj obiskala še dvajset osnovnih organizacij ZSMS po delovnih organizacijah in krajevnih skupnostih.

Med obiskom sta največ pozornosti posvetila naslednjim vprašanjem:

- vplivu mladih pri pripravi in sprejemanju planov v procesu družbenega planiranja,

- rezultatom dela mladih v proizvodnem procesu in sicer na področju inventivne dejavnosti,

- o udeležbi mladih pri odločanju o pridobivanju dohodka in delitvi le tega,

- problemu odhajanja mladih iz proizvodnega procesa v pisarne,

- položaju mladih pri delitvi osebnih dohodkov po delu in o enakopravnosti mladih z ostalimi zaposlenimi,

- o vplivu mladih na kadrovske politike v delovni organizaciji, sodelovanju pri planiranju kadrov, štipendiranju, študiju ob delu in z dela ter o zaposlovanju mladih ter njihovem napredovanju na boljša delovna mesta,

- kako mladi sodelujejo pri reševanju socialnih in stanovanjskih problemov mladih,

- položaju oziroma zastopnosti mladih v samoupravnih organih in samoupravnih interesnih skupnostih ter o učinkovitosti opravljanja funkcij,

- problemu fluktuacije v naši delovni organizaciji,

- o deležu mladih pri delu družbene samozaščite in splošne ljudske obrambe,

- obliki in udeležbi mladih pri samoupravnem komuniciranju in odločanju,

- izobraževanju mladih na področju idejnopolične dejavnosti,

- preživljanju prostega časa;

- ter o drugih pomembnih in aktualnih vprašanjih.

Delovni obisk je izzvenel v spoznanju, da so osnovne organizacije ZSMS Sava Kranj dokaj aktivne in uspešne na področju mladinskega delovanja, da pa bo za še boljše delo mladih v delovni organizaciji treba narediti še marsikaj. Pri razreševanju težav, ki so še ostale nerešene pa bo mladinska organizacija potrebovala pomoč še ostalih subjektivnih sil v delovni organizaciji, da jih bodo skupno rešili.

Jože Vratarič

V sredo, 17. septembra, nas je v okviru dvodnevnega obiska v naši republiko, obiskala študijska delegacija stalnega komiteja za fizično planiranje in lokalno upravo švedskega parlamenta. Goste je zanimal predvsem način reševanja stanovanjske problematike ter vloga delovne organizacije pri pridobivanju in delitvi stanovanj. Švedski parlamentarci so zastavili tudi vrsto vprašanj v zvezi s pogoji dela, posebej jih je zanimal položaj žene v delovni organizaciji, saj je področje pri nas dobro urejeno in bistveno drugačno kot na Švedskem, kjer žena še vedno ni enakopraven član družbe.

V drugi polovici septembra je našo delovno organizacijo obiskala skupina kadrovskega delavcev iz Aera Celje. V daljšem razgovoru so z našimi sodelavci iz Kadrovskega sektorja in Izobraževalnega centra ter drugimi obravnavali problematiko, ki se pojavlja v obeh delovnih organizacijah. Tako je tekla izmenjava izkušenj na področju delitve po delu oziroma o uveljavljanju razvida del in nalog, samoupravni in družbenopolitični organiziranosti, obveščanju delavcev in drugem. Menili so, da je bilo srečanje za vse udeležence koristno, zato so se dogovorili, da se bodo ponovno srečali v delovni organizaciji Aero.

V torek, 23. septembra, pa se je v naši delovni organizaciji mudila trideset članska skupina študentov Katedre za kadrovske politike na Akademiji Hosrt iz Nizozemske. Gostje so si ogledali del naše proizvodnje, v razgovoru pa jih je zanimala predvsem naša samoupravna ureditev in delovanje delavskega sveta. Poleg tega pa je bilo veliko vprašanj s področja kadrovanja. Zanimal jih je tudi položaj žene v delovni organizaciji in načini urejanja otroškega varstva.

V. D.

Oddelek za oblikovanje tržnih komunikacij

»Osnovna naloga oddelka za oblikovanje tržnih komunikacij je pomoč pri predstavitvi naše delovne organizacije in njenih izdelkov navzven, to je širši javnosti.« Tako je pričel razgovor vodja oddelka **Jože Šepic**, dipl. psiholog. V Savi je sedmo leto, v SPRIP pa je prišel pred enim letom.

Konkretno to pomeni?

»Na primer proslava 30-letnice samoupravljanja in 60 let delovne organizacije. Naš oddelek je ob tej priložnosti opravil cel sklop aktivnosti — od informiranja javnosti do številnih nalog za izvedbo same proslave. Naslednje pa lahko navedem primer ob našem novem izdelku SAVALIT, ko smo kupcem ponudili ustrezen obseg, vsebino in obliko informacij. Pri vseh teh nalogah delajo timsko oblikovalci besedil in oblikovalci vizuelnega sporočila. To sta le dva izmed številnih primerov, saj bi moral za celovitejšo sliko našeti tudi naše sodelovanje na sejnih, različnih tekmovanjih in manifestacijah, sodelovanje pri izdajah različnih poljudnih publikacij, organizacijo posvetovanj idr.

Cilj vseh teh akcij — skupaj z drugimi nastopi Save — je predstaviti širši javnosti najprej dejavnost naše delovne organizacije, kvaliteto našega dela in prizadevanj, uspehe in nenazadnje tudi delo in življenje delavcev delovne organizacije (družbena in društvena dejavnost ipd).

Zakaj je to potrebno?

»Gre za to, da se delovna organizacija, ki izdeluje res kvalitetne izdelke hkrati z njimi na tržišču pojavlja tudi s številnimi drugimi dejavniki, ki vplivajo, da potrošnik (pa naj bo to trenutni ali bodoči) dobi o njej celotno predstavbo, sliko...

Kakšnih načinov se poslužuje oddelek za oblikovanje tržnih komunikacij za sporočanje potrošnikom?

»To je tiskano gradivo, kjer objavljamo tehnične informacije, propagandni letaki, katalogi. To se nanaša na izdelke, medtem pa k ustvarjanju imena, k ustvarjanju slike o Savi sodijo akcije kot Dan odprtih vrat, sodelovanje ali pokroviteljstva na tekmovanjih ali ob otvoritvah novih objektov.«

To torej niso propagandne akcije?

»Ne, gre za informiranje javnosti o delu in življenju nekega kolektiva, o njegovih uspehih in težavah. To ima seve večstranski pomen: od povečanja interesa za zaposlovanje pri nas, večji priliv učencev v naše šole — končno pa prav gotovo tudi povečuje interes za naše izdelke.«

V kolikih akcijah je ta oddelek letos že sodeloval?

»Prav gotovo je bila ena naših največjih nalog operativna izvedba proslave 30 let samoupravljanja in 60 let delovne organizacije, nato sodelovanje pri izvedbi pri Dnevu odprtih vrat. Dan samoupravljalcev.

Medtem pa smo v zvezi z našo proizvodnjo oz. o naših izdelkih skupaj z drugimi v Savi pripravili razgovor in ogled proizvodnje za kupce naših valjev in posod ter umetnega usnja. Seveda naše delo pri takih akcijah ni zgolj organizacija ampak je potrebno pripraviti tudi ustrezne materiale.

Letos bomo izdali tudi priročnik za avtomobiliste, kot navadno bomo pripravili stenski koledar in še nekaj nalog nas čaka.«

Ali meniš, da so zdajšnje oblike in načini komuniciranja z javnostjo povsem zadovoljivi? Ali bi mogli in morali še več narediti na tem področju?

»Mislim, da so oblike našega javljanja navzven kar primerne in zadoščajo sedanjemu trenutku. Vendar pa bomo morali naše delo dvigniti na višjo strokovno raven. Za to imamo gotovo še precejšnje rezerve.«

Na kakšen način pa nam bo to uspelo?

»Naše delo bo kvalitetnejše, če bomo še tesneje sodelovali s prodajo in proizvodnjo, poleg tega so možni tudi nekateri organizacijski prijem in rešitve znotraj oddelka (organizacija timskega dela) in pa dopolnilno izobraževanje delavcev našega oddelka.«

Kakšen je po tvojem mnenju v Savi odnos do te dejavnosti?

»Rekel bi, da bi bil odnos lahko boljši, mi pa se moramo prizadevati, da bi bil še boljši, da bomo dosegli nivo, kjer bodo naši predlogi in strokovne rešitve dobili vso podporo. Včasih se v delovni organizaciji glede na naše delo preveč s propagandne strani.«

Katere težave se največ pojavljajo v tem oddelku?

»No, prav gotovo je naš problem lokacijska ločenost tako od prodaje kot od proizvodnje.«

Ali je oddelek za oblikovanje tržnih komunikacij kadrovsko ustrezno spopolnjen?

»Je, kadrovsko gledano nas je dovolj, tudi poklicna struktura je zadovoljiva. Vendar pa kot sem že dejal se bodo morali naši delavci dodatno še izobraževati.

Značke, kape, majice...

»To so reklamni materiali, ki predstavljajo le en del ali celo le delček naše dejavnosti. Gledati samo skozi te stvari naš oddelek je popolnoma napak.«

Pogled v prihodnost?

»Želel bi, da dosežemo večjo stopnjo notranjega sodelovanja. To je pogoj za kvalitetnejše delo. Želel bi tudi, da dobimo lokacijsko ustrezne prostore in tretje, da bi imeli možnost še večjega vpliva pri reklamnih akcijah SOZD SAVA.

Kot psiholog pa bi rad spregledal nekatere naloge s področja povratnih informacij, o naših akcijah, o mnenju ljudi o Savi. To nam bi še kako služilo pri načrtovanju naših akcij. Recimo, večina Savčanov se še spomni akcije PLAVA ČRTA, ki je bila zelo uspešna.

No, tedaj je bila narejena manjša analiza, ki nam je pri nadaljnjem delu v pomoč.«

Ali Sava namenja dovolj sredstev za stike z javnostjo?

»Težko je oceniti, vendar pa se tudi pri tem moramo obnašati stabilizacijsko. Zelo pomembna je tudi naša orientiranost na zunanja tržišča, kjer pa se bomo morali v prihodnje pogostejše in glasneje pojavljati.«

O čem se še nista pogovarjala?

»Morda je potrebno povedati, da smo v začetku leta postavili dokaj trden plan naše dejavnosti. Še vedno se ga držimo.«

Jošt

Osební dohodki

(Nadaljevanje s 3. strani)

Iz podatkov je razvidno, da po višini nominalnega osebnega dohodka zaostajajo za delovno organizacijo Sava le Planika, Tekstilindus in Gorenjska oblačila. Če ne upoštevamo osebnega dohodka v preteklem letu in rasti dohodka v letošnjem letu za organizacije združenega dela v kranjski občini, vidimo, da je delovna organizacija Sava v prvih šestih mesecih letos v primerjavi z enakim obdobjem preteklega leta najmanj povečala osebne dohodke, to je le za 12,66 odstotkov. Sledijo upravni organi skupščine občine s 13,56 odstotnim povečanjem osebnih dohodkov v prvem polletju letos napram enakemu obdobju lani. Poprečni osebni dohodek kranjske industrije so se v primerjalnem obdobju povečali za 21,01 odstotkov (v republiki pa za 19,46 odstotkov). V delovni organizaciji IKOS so v tem obdobju povečali osebne dohodke za 29,75 odstotkov, sledi jim Tekstilindus s 25,95 odstotnim povečanjem, IBI s 25,35 odstotnim povečanjem, Planika, Gorenjski tisk, Eksoterm, Iskra itd. Pri tem moramo upoštevati, da je večina omenjenih delovnih organizacij (razen Elektro, Eksoterm, Skupščina občine in Gorenjski tisk) izplačala v prvem polletju preteklega leta nižje osebne dohodke kot delovna organizacija Sava.

Ker so v podatku o poprečnem osebnem dohodku zajeti tudi vsi dodatki (dodatek za težke delovne pogoje, dodatek za deljen delovni čas, nočno delo, nadurno delo itd.), so osebni dohodki večji v tistih organizacijah združenega dela, kjer je takega dela več oziroma kjer so težji delovni pogoji. Zato večkrat naši osebni dohodki niso v celoti primerljivi z osebni dohodki delovnih organizacij, kjer teh pogojev nimajo. Podatkov o osebnih dohodkih brez omenjenih dodatkov nimamo, ker ga v drugih organizacijah združenega dela ne evidentirajo.

V delovni organizaciji Sava smo si v letošnjem polletju izplačali osebne dohodke v okviru naših možnosti oziroma v odvisnosti od rasti dohodka, povečanje osebnih dohodkov v drugih organizacijah združenega dela v kranjski občini pa je odvisno od lanske ravni osebnih dohodkov in doseženih poslovnih rezultatov letošnjega prvega polletja.

Podatke o osebnih dohodkih smo dobili delno na Skupščini občine Kranj — oddelek za gospodarstvo, na zavodu SR Slovenije za statistiko in v organizacijah združenega dela.

Aleksander Stojanovič

NAŠ PORTRET

Andrej Aljančič

Karikature, ki smo jih objavili v letošnjih številkah Save, so med bralci naleteli na velik odmev. Mnogi so me spraševali, kdo je ta Nejc, kje dobiva ideje — njegova dela namreč na svojevrsten način predstavljajo številne dogodke in pojave v naši sredini. Taka in številna podobna vprašanja so kar deževala. Nejc — Andrej Aljančič je že dvanajst let član savskega kolektiva. Sprva je delal kot vzdrževalec, od leta 1972 pa opravlja dela izmenskega delovodja v Velopnevmatiki.

Tokrat se ne bova pogovarjala o vašem rednem delu, temveč tistem ljubiteljskem. Sodelavci so nam povedali, da se v prostem času ukvarjate kar z več dejavnostmi. Pojdva kar po vrsti. Začniva na primer z glasbo.

Z glasbo sem se začel ukvarjati že v otroštvu. Leta 1964 me je stari oče vzbudil, da sem se prijavil na oglas za »pleh muziko«. Tu me je vzel v uk tovariš Hočevar in me popeljal v svet pihalnih instrumentov, prej sem igral harmoniko. Po enem letu in pol sem že igral v orkestru. Sedaj sodelujem že šestnajst let. Če bi me vprašali, zakaj to počnem, oziroma zakaj mi je prišlo k srcu, bi rekel, da zato, ker se človek pri glasbi sprosti, nabere si določenih spoznanj. Tudi delovni teden je lažji. Res pa je, da je treba vložiti veliko truda na vajah. Kranjski pihalni orkester šteje v prvo jakostno skupino in je dal že vrsto zvenceh imen na področju slovenske glasbe. Tu so začeli svojo pot Tone Janša bratje Grašič in Fuhar. Takole kar eno tretjino velikega ljubljanskega orkestra je kranjskih glasbenikov.

Glasba vas spremlja torej že od otroštva.

Res je. Glasba je bila že doma v naši družini. Oče sicer nima posebnega smisla za glasbo, zanj me je navdušila mama.

Ta dejavnost vam vzame precej časa. Naši bralci pa vas v zadnjem času poznajo kot karikaturista. Kdaj ste se začeli izražati na tak način?

To je zelo dolga zgodba. Za risanje me je navdušil profesor Ljubo Ravnikar v osnovni šoli. On me je vzbudil, risal sem po svoje, on pa me je vztrajno popravljil in učil. V petem in šestem razredu pa sem začel risati nekoliko drugače. Zvezki in knjige so bili polni ljudi z velikimi glavami in majhnimi telesi. To je morda nekaj začetek moje karikature. V industrijski šoli pa je bilo moje delo tudi prvič objavljeno. V šolskem glasilu sem narisal strogega profesorja Kosto. Ko sem prišel v službo, pa sem se poskusil izražati tudi v drugih tehnikah (olje). To počnem tudi sedaj, če le najdem čas. To risanje je povsem moje zadovoljstvo. Nobena teh slik ni bila javno razstavljena.

V tovarni so zvedeli za moj smisel za karikaturu — v glavnem tisti sodelavci, ki so bili v sindikalni politični šoli na Jezerskem. Tam sem narisal vse profesorje, razne dogodke. To je šlo med ostale udeležence in tako sem popestril predavanje. To seveda ni bilo objavljeno. Bila je šala. Ko pa sem prišel v odbor za informiranje, sem začel risati za naše glasilo.

Bodice iščem in jih narišem.

Kje najpogosteje dobite ideje za vaše karikature?

Predvsem na sestankih družbenopolitičnih organizacij in samoupravnih organov. Včasih pride do takih komičnih situacij, da jih moram prenesti na papir. Veliko idej pa dobim tudi iz gradiva za zbor združenega dela. V tem gradivu skušam primerjati našo ureditev z dejansko ureditvijo.

Vaš pristop k obravnavi je nekaj posebnega.

S karikaturu lahko nekaj dosežemo, lahko pa je ljudje ne razumejo in je učinek napačen. Vse moje karikature so dobronamerne.

Koliko karikatur je doslej nastalo izpod vašega peresa?

Objavljenih ni bilo veliko. Koliko pa sem jih doslej narisal pa ne vem. Veliko.

Obdelala sta dva konjička. Vaš prosti čas je resnično bogato izkoriščen. Ali sta pozabila morda še kaj?

Da, naravo. Sem tudi član lovske družine Storžič. Od osemnajstega leta, že šest let sem tudi v odboru, delam pa na področju propagandne dejavnosti.

Glede svojega dela v tem odboru lovske družine bi dal neko srednjo oceno. Prosti čas med delovnim tednom je izkoriščen, hodim tudi v šolo. Rad imam naravo in grem s hčerka večkrat ob nedeljah dopoldne na sprehod v naravo. V jesenskem času pa je delo v lovski družini večja obveznost. Organiziramo skupne love. Ker sem v upravnem odboru, imam še dodatne obveznosti, kar mi vzame tudi marsikatero popoldne med tednom.

Torej sam sebi kradete čas?

Moj način življenja je tak, da vsak prosti čas izkoristim maksimalno.

Mnogi menijo, da danes v tem tempu življenja nimajo dovolj prostega časa, čeprav nimajo veliko dejavnosti v prostem času. Kakšen bi bil vaš nasvet?

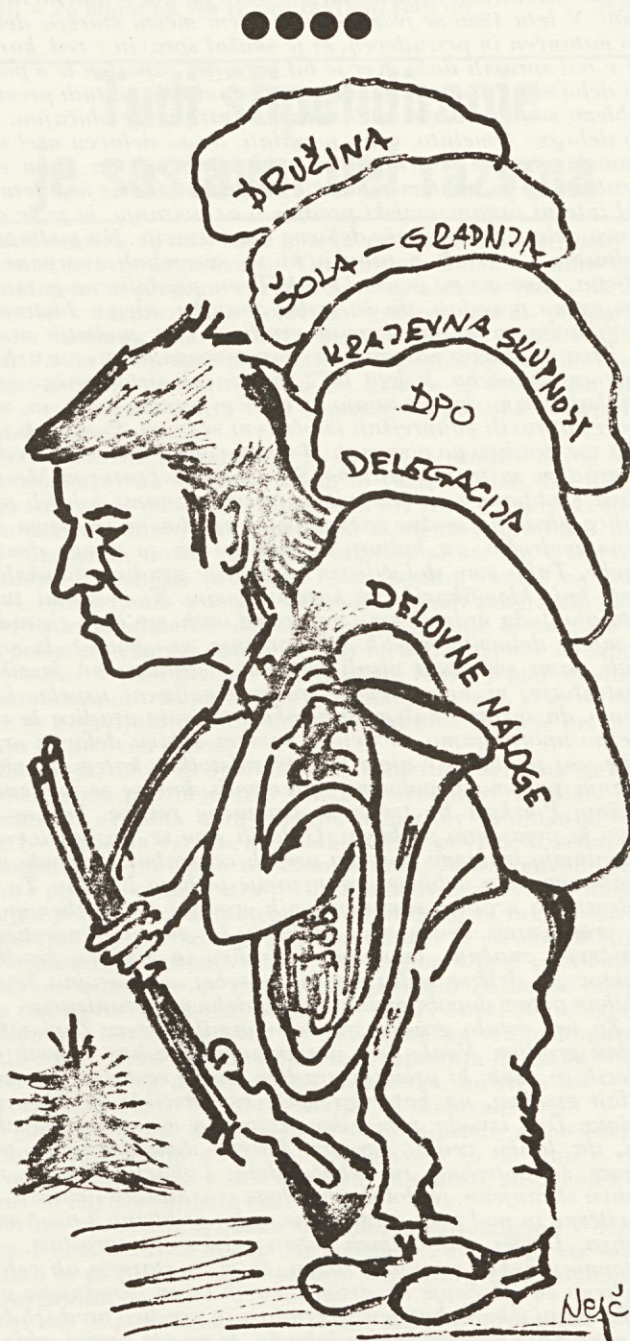
Mnogi menijo, da danes v tem tempu življenja nimajo dovolj prostega časa, čeprav nimajo veliko dejavnosti v prostem času. Kakšen bi bil vaš nasvet?

Na to je težko odgovoriti. Človek mora vedno imeti pred seboj določene cilje. Za dosego teh ciljev pa mora porabiti svoj prosti čas. Svoj prosti čas pa naj bi si vsak sam načrtoval tako, kot mu odgovarja — z različnimi aktivnostmi. Doseženi cilji namreč nudijo notranje zadovoljstvo.

Tovariš Aljančič ima resnično veliko ciljev. Poleg vseh ljubiteljskih dejavnosti, je zelo dejaven tudi v družbenopolitičnem in samoupravnem življenju. Predolg bi bil seznam, če bi hoteli naštet vse obveznosti, ki jih ima v delovni organizaciji in v krajevni skupnosti.

Tu pa sta tudi družina in šola. Ko sem ga povprašala, če ima njegov dan res le štiriindvajset ur, mi je hudomušno odvrnil: »Skoraj vedno!«

Vera Drašak

Delovna organizacija Sava in njen arhiv NADALJEVANJE

V povojni izgradnji podjetja, ki je bila nekaj lažja kot druge, ker je tovarna med celo okupacijo delala, se je bil predvsem boj za zagotovitev surovin in seveda tudi končnih izdelkov, ki jih je naša domovina še kako potrebovala. Omeniti moram, da ob tem arhiviranje ni bilo povsem zanemarjeno. Obstajajo dopisi Ministrstva za industrijo, ki so opozarjali na pomembnost in hranjenje določenih delov registraturnega gradiva, zato je bilo vsako uničevanje brezvrednega registraturnega gradiva opravljeno komisijsko. Varstvo gradiva so tedaj izvajali po metodi »skladiščenja«, češ, »mogoče nam še kdaj prav pride«. Vse odvečno gradivo so zato shranjevali v zaboji, ki jih je bilo na srečo v tovarni veliko. Prostori, kjer so bili ti zaboji shranjeni, pa so bili najrazličnejši, kleti, podstrešja, zaklonišča in celo opuščeni hlevi.

To »nakladanje« je trajalo vse do leta 1965, ko se je pojavil problem, ki privede do urejanja gradiva, to je ogromno gradiva in premalo prostora. Od takrat je delovna organizacija vložila veliko naporov, da bi se stanje na področju arhiva in arhiviranja izboljšalo. Sistemizirano je bilo mesto arhivarja in sicer najprej celo kot inženirsko delovno mesto, nato pa kot tehnično delovno mesto. V letu 1966 se je zaposlil na tem mestu starejši delavec, zelo natančen in prizadeven, ki je skušal spraviti v red, kar se je pač v red spraviti dalo. Ker je bil večji del zaposlen le s polovičnim delovnim časom, je šlo delo počasi od rok, pa tudi prostorski problemi so bili še zelo hudi, kar je za arhive že običajno. Da je bilo delo res temeljito, velja povedati, da ni delavcu ušel noben zakonski predpis o arhivih in arhiviranju ali pa kaka druga literatura, ki je na tem področju obstajala. Tako je v letu 1968 izšel interni organizacijski predpis o arhiviranju, ki je še danes osnova dela v arhivu naše delovne organizacije. Na podlagi tega predpisa so nastali popravki, ki so spremenili reorganizacije podjetja, v osnovi pa je ostal enak. Temu predpisu pa je manjkalo in moramo povedati, da še vedno manjka, njegov bistven del: klasifikacija in kategorizacija gradiva, ki v podjetju nastaja.

Prva in glavna naloga novo zaposlenega delavca v arhivu je bila torej določena. V letu 1972 smo začeli sistematično spremljati kategorije, ki nastajajo v delovni organizaciji in na tej osnovi napravili vnaprejšnji izločitveni seznam. Podpisati je bilo treba vse gradivo po pisarnah, določiti roke hrambe in vrednotenje gradiva za trajno hrambo. S pomočjo takratnega Mestnega arhiva Ljubljane smo sestavili ustrezen seznam, določili pomen gradiva glede na možne raziskave za zgodovino in druga znanstvena področja, za kulturo na splošno in za druge družbene potrebe. Tako smo določili tri kategorije gradiva. Skušali smo uvesti tudi klasifikacijo in kategorizacijo. Ti seznamu tudi še obstajajo, toda naleteli smo na pretrd oreh: na delo z gradivom na samih delovnih mestih. Vse prošnje, vso pomoč, ki smo jo nudili, sami smo tudi pisali kategorije gradiva na fascikle in registratorje, ni nič zaleglo, kategorizacija ni uspela. Lahko rečemo, da seznam kategorij z roki hranjenja gradiva še vedno uspešno uporabljamo za delo v samem arhivu delovne organizacije, saj je zajeto v njem vsaj 90 odstotkov kategorij, metodo urejanja pa smo popolnoma spremenili, kar se je izkazalo za uspešno. Poiskati bo treba še drugačne rešitve, ker se kljub vsemu še pojavljajo problemi. Odločili smo se, da bomo vso dokumentacijo trajnega pomena urejali centralno, ne glede na to, iz katerega dela delovne organizacije prihaja v arhiv. To velja predvsem za gradivo samoupravnih organov in družbenopolitičnih organizacij. Nato smo vključili še gradivo investicijsko-tehničnega značaja, tehnološko gradivo in gradivo gradbenih objektov. Ti deli se sedaj urejajo posebej, samostojno že v oddelkih in potem dopolnjujejo v arhivu delovne organizacije.

Za vse ostalo gradivo pa smo uvedli sistem Zapisnikov o predaji gradiva. Vsako leto prevzemamo gradivo v prvih štirih mesecih in vsak, ki predaja gradivo, mora sestaviti Zapisnik o predaji gradiva, na katerega vpiše vse fascikle, ki jih v arhiv predaja. Dva izvoda zapisnika prejmemo mi, enega pa ohrani sam, da lahko vedno ugotovi, katera dokumentacija mu je mogoče še potrebna za tekoče delo. Lokacija, kje je njeno gradivo shranjeno, je določena z lego v arhivskih omarah, ki so oštevilčene in pod tako evidenco je sedaj približno 3 tisoč metrov gradiva. Doslej nismo imeli težav z iskanjem gradiva, saj je dostopno v nekaj minutah, razen, če je že starejše ali celo pripravljeno za izločanje na drugi lokaciji izven osrednjega gradiva. Za manj iskane kategorije gradiva in gradivo pred izločitvijo imamo v Savi namreč še dve lokaciji, ki pa sta precej oddaljeni.

Največja težava je naraščanje administracije in s tem registrature. Kljub dokaj velikim prostorom za arhiv, lahko rečemo, da bomo v letu, dveh »polni«, kljub sistematičnemu izločanju. Naj navedem samo en primer: iz neke pisarne smo v letu 1973

prevzeli 130 registratorjev, ali 13 t.m., v letu 1980 pa že 760 registratorjev ali 76 t.m. Tudi če je vseh prvih 130 namenjeno uničevanju, imamo še vedno veliko prevelik prirastek, ki se je povečal v sedmih letih za več kot trikrat.

Letos zato razmišljamo, da bi poslovno dokumentacijo, ki nima trajnega pomena, prenesli na mikrofilm, kar bo omogočalo tudi znatni prihranek. Ker mikrofilm še vstopa v našo delovno organizacijo, o tem še ne moremo veliko napisati, čeprav o njem razmišljamo že od 1973. naprej, vendar iz objektivnih delno pa tudi subjektivnih razlogov nismo uspeli.

Edini problem, ki nastopa pri načinu prevzemanja z Zapisniki o predaji gradiva, so letniki gradiva. Osnovno, kar zahtevamo, je predaja kompletne letnika, na primer 1976. Ker pa delavci včasih zadržijo, namenoma ali nehote, tudi starejše letnike, se pojavljajo letniki 75,74 ali celo 73, in ko slučajno to gradivo iščemo, je najprej iz zapisnikov treba ugotoviti, v katerem letu je bilo predano in šele nato najdemo lokacijo, kjer je shranjeno. To pa vzame nekaj več časa, posebno, ker delavci, ki gradivo iščejo, ne poiščejo Zapisnikov, ali pa jih celo zaarhivirajo, tako da jih ne najdejo več.

Registratura gradiva je torej urejana na čisto poseben način in ker je namenjeno uničevanju, z njim ni posebno težko ravnati.

Največje so časovne težave pri odbiranju arhivskega gradiva iz registraturnega gradiva. Vemo, da ga imamo v glavnem zbrano, le časa za njegovo dokončno ureditev vedno zmanjkuje, ker je bilo tekočih del v arhivu. To naj ponazorimo s podatkom, da je bilo v letu 1974 224 »obiskov« v arhivu, v letu 1979 pa preko 700 evidentiranih v knjigi zadolžitve (1977 celo 900!). To pomeni, da smo arhiv »oživelili in ni le skladišče v katerega se nalaga odvečno blago. Naš osnovni namen je bil, da delavci, ki gradivo potrebujejo, vedno, da ga bodo dobili v arhivu, ne pa da je za njih dokončno izgubljen v zaprašenih, zabutih zabojih ali vlažnih kletih in na podstrešjih.

Za arhivskim gradivom, ki ga bo treba še urediti in ga imamo približno 150 t.m., brez izločenega seveda, bo potrebno še nekajletno delo, čeprav ne moremo trditi, da ga ne uporabljamo za iskanje določenih zgodovinskih pomembnih podatkov. Tako imamo zbrano gradivo, ki zajema obdobje od 1920. do 1945., vendar so to le delčki, saj ga je brez dvoma obstajalo dosti več.

Še veliko je bilo poiskusov, da bi čim uspešneje uredili naš arhiv. Da smo delno uspeli, se moramo zahvaliti tudi za nasvete, ki smo jih dobili v Zgodovinskem arhivu Ljubljane, enota za Gorenjsko, kajti z njihovo pomočjo smo lahko podrobneje spoznali, za nas takrat nove panoge, kot so arhivska tehnika, arhivistika. Z njimi pa še vedno aktivno sodelujemo, saj smo prav tam dobili prve informacije o načinu iskanja podatkov o naši delovni organizaciji med obema vojnoma. Tako pripravljamo, seveda, če bo le dovolj podatkov, zbornik Save, ki naj bi (temeljito) predstavil Savo v vseh obdobjih njenega obstoja. Prve vzpodbudne podatke smo že dobili v Arhivu Slovenije in z njihovo pomočjo, ter pomočjo drugih sorodnih ustanov, bo naš arhiv ne le del, ki skrbi za registraturo, temveč tudi kamenček v mozaiku najrazličnejših predstavitev naše slovenske zgodovine.

Menimo, da smo vsaj malo predstavili delo arhiva naše delovne organizacije, ki je s svojim prizadevanjem in s podporo prej navedenih ustanov, omogočil, da tudi arhiv postane življenjski del naše delovne organizacije.

Ratomir Mladenović

Svetovna proizvodnja avtomobilov v letu 1979

V visokorazvitih industrijskih deželah je najzanesljivejši barometer splošnega družbenega razvoja — avtomobilska proizvodnja. Zato so te države izredno občutljive na vsako nihanje pri proizvodnji in prodaji avtomobilov. Povsem razumljivo: za izdelavo enega samega avtomobila mora steči proizvodnja cele vrste drugih — dodatnih industrijskih izdelkov. Namreč, nad 40 % avtomobilskih delov izdelajo proizvajalci izven »matične tovarne« — če ne govorimo o tisočih tonah polizdelkov in surovin, ki jih kooperanti potrebujejo za finalne izdelke.

Za približno sliko opisanega tale primer — avtomobilska guma in avtomobil. Crvena zastava, največji proizvajalec avtomobilov v SFRJ izdela na leto 200.000 avtomobilov. Da »gredo« ti avtomobili lahko na cesto je zanje potrebno 1 milijon avtomobilskih plaščev! Zdaj pa si zamislite ameriško proizvodnjo avtomobilov z okoli 11,5 milijonov vozil na leto. To zahteva kar 57 milijonov avtoplaščev. In tako je z železjem, s pločevino itd. Vsak zastoj se kot verižna reakcija širi v skoraj vse industrijske panoge države. Zaradi tega torej uporabljajo avtomobilsko proizvodnjo kot najzanesljivejši barometer.

Kaj je prineslo avtomobilski industriji leto 1979?

Iz statističnih podatkov, ki so na razpolago je sestavljena »rang lista« držav proizvajalk avtomobilov (za lansko leto). Pregled je razdeljen na tri dele: osebna vozila, komercialna vozila (tovornjaki in avtobusi) in celotna proizvodnja.

Država	Osebna vozila	Komercialna vozila	Skupno
ZDA	8.435.000	3.045.000	11.480.000
Japonska	6.475.000	3.562.000	10.037.000
ZRN	3.933.000	317.000	4.250.000
Francija	3.220.000	393.000	3.613.000
Države SEV (vzhod)	2.140.000	1.080.000	3.220.000
Italija	1.490.000	150.000	1.640.000
Latinska Amerika	1.430.000	355.000	1.785.000
Velika Britanija	1.070.000	408.000	1.479.000
Kanada	988.000	647.000	1.635.000
Španija	960.000	160.000	1.120.000
Ostale države Amerike	740.000	265.000	1.005.000
Švedska	300.000	57.000	357.000
Belgija	260.000	32.000	292.000
Ostale države Evrope	255.000	35.000	290.000
Holandija	85.000	15.000	100.000
Skupaj	32.289.000	10.522.000	42.301.000

In, ker smo že pri statistiki, pogledimo, kako je bilo s proizvodnjo motornih vozil v Jugoslaviji:

— potniških avtomobilov je bilo izdelanih	285.262
— avtobusov	6.178
— kamionov in specialnih vozil	23.670
— motorjev	65.393
Skupaj novih vozil leta 1979 v SFRJ	380.503

Stanje vozil, registriranih leta 1979 v SFRJ pa je takole:

— potniških avtomobilov	2.123.226
— avtobusov	72.407
— kamionov in specialnih vozil	286.130
— motorjev (z mopedi)	1.193.314
Vseh vozil v SFRJ	3.675.077

Kaj ta številka pomeni tudi za gumarsko industrijo ni treba posebej razlagati. Če vzamemo samo število novih motornih vozil iz leta 1979 pomeni to skoraj celoletna proizvodnja največjega proizvajalca pnevmatik v SFRJ — Save Kranj.

Pred nekaj leti se je pri nas pričel »proces popuščanja napestosti« o tem ali je avtomobil luksuz ali potreba delovnega človeka. Duhovite in manj duhovite razprave med tistimi, ki so imeli in imajo vedno še drugo možnost in tistimi, ki so imeli ali imajo samo svojega fička ali »stojadina« so se počasi a vztrajno nagibale v smer potrebe oziroma potrebnosti. Toda niti preveč kriv,

niti preveč dolžan je slednji izgubil svojo minimalno prednost. Namreč, proizvajalci avtomobilov v SFRJ zahtevajo ta hip podražitev svojih izdelkov za 30 % — za letos in 6 % že za prihodnje leto. Prvič! Drugič: Pred nedavnim so delegati v Skupščini Jugoslavije razpravljali o varčevanju z nafto, s tem v zvezi o sistemu PAR — NEPAR in o nadaljnjih ukrepih. Med drugim je bil delgomat posredovan tudi predlog, naj bi uvedli za vsa vozila še en dodatni »prosti dan.« Predlog ni bil sprejet. Namreč, podatek, da je bilo zaradi prepovedi voženj ob torkih in četrtek ter drugo soboto z nedeljo ... prihranjenih 400.000 ton nafte je bil sicer sprejet kot informacija — ne pa tudi kot dejstvo, da se je to zgodilo zgolj zaradi omenjenih »voznih« ukrepov.

Če se spoštovani bralec doslej ni vprašal pa je logično, da potegne iz doslej povedanega nekako takle sklep:

— Če se je čakalna doba na jugoslovanske avtomobile skrajšala od šest na tri mesece (Zastava, pri Golfih in vozilih IMV je še vedno nad šest mesecev),

— če vozniki (ne) prevozijo v enem letu kar 72 dni manj kot preje,

— če stane vožnja na dopust z avtomobilom na Hvar (na primer) prav toliko kot tam deset dnevni pension (in če vožnja traja debelih 14 ur).

potem ... no potem bo najbrže v bližnji prihodnosti zaškrpalo vsej množični, številni armadi delavcev, ki s svojim delom in sredstvi »spremljajo« našo avtomobilsko industrijo. In zelo prav bi bilo — če bomo na vse to pripravljeni tudi mi.

JOŠT

Tudi štipendiranje je sestavni del razvoja

V kolektivu že dalj časa poteka razprava o nadaljnjem razvoju naše delovne organizacije. Ob koncu leta bomo namreč sprejeli srednjeročni program razvoja Save za obdobje 1981—85. Med drugim je v razpravah in delovnem gradivu močno poudarjena uporaba lastnega znanja, kot enega osnovnih pogojev za naš razvoj. Jasno je, da zato potrebujemo usposobljene strokovne sodelavce ustrezne usmeritve. Na to, kakšne in koliko jih bomo imeli, v veliki meri vpliva tudi štipendijska politika, o kateri govori današnji prispevek.

Naša delovna organizacija že več let štipendira okrog osemdeset študentov na srednjih, višjih in visokih šolah. Na tem področju smo glede na število zaposlenih pri vrhu v Kranjski občini. Letno zaključni študij okrog petnajst študentov, približno toliko pa je razpisanih novih štipendij, tako da se število v bistvu ne spreminja. Štipendije razpisuje Izobraževalni center na osnovi potreb, opredeljenih v letnih in srednjeročnih programih razvoja. Pri izbiri kandidatov, odbor za izobraževanje in socialno varnost, poleg ustreznosti upošteva tudi socialne razmere in zaposlenost študentov v naši delovni organizaciji. Kljub lepim številkam, pa moramo opozoriti na nekatere pomanjkljivosti, ki so se oziroma se še pojavljajo pri štipendiranju oziroma kasneje pri razporejanju na delovna mesta.

Znano je, da je za družboslovno usmeritev oziroma za študij na omenjenem področju zelo veliko interesentov, medtem ko je za tehnično oziroma naravoslovno usmeritev zanimanja veliko manj. Ne glede na vzroke, ki so tako stanje povzročili, sedaj čutimo posledice in jih bomo verjetno še nekaj časa. Nenehno se soočamo s pomanjkanjem strojnikov, kemikov in drugih profilov, ki so nujno potrebni za nemoteno proizvodnjo in za razvoj oziroma posodabljanje proizvodnega procesa. Čeprav se struktura štipendistov spreminja oziroma vedno bolj nagiba v prid tehnično-naravoslovne usmeritve, je to še vedno premalo. Za boljše razumevanje naj navedemo nekaj podatkov. Od 77 štipendistov, kolikor jih imamo v letošnjem letu, jih 39 študira na tehnično-naravoslovnih šolah. Prav tako je bilo letos razpisanih dvanaest štipendij, od tega tri za družboslovno usmeritev, medtem ko je bila struktura tistih, ki so šlo letos zaključili, ravno obratna.

Vedeti moramo, da je podeljevanje štipendij samo eden od načinov pridobivanja strokovnih sodelavcev in da smo v veliki meri odvisni od stanja v širši družbeni skupnosti, od pogojev dela pri nas, od nagrajevanja in tako dalje.

Drugo vprašanje je, kako štipendiste vključujemo v delovni proces. Nema lokrat se dogaja, da sodelavec, ki smo ga več let štipendirali in ga po končanem študiju zaposlili, kmalu odide iz delovne organizacije.

Pri nas bi praviloma moral ostati toliko časa, kolikor je prejel štipendijo, še bolje pa če ostane še dalj. Vmesno bi bilo podrobneje pregledati vzroke za tako stanje in ukrepati. Čeprav so bili ob lanskimi analizi o delovnem zadovoljstvu sprejeti nekateri ukrepi, je vprašanje, v kolikšni meri smo jih uspeli tudi uresničiti oziroma zmanjšati fluktuacijo strokovnih sodelavcev.

P. B.

♦♦♦♦ Popotovanje od Vrat do Savice ♦♦♦♦

Jutro! Zelo zgodaj! Tam okrog štirih pred Creino. Koliko nas gre? Osem, za enega pa še ne vemo. Prevoz? Je. Kombi? Je. Zdravje in volja? Je. To je bil začetek poti na Triglav skoraj samih novincev in enega prekaljenega hribolaznika, ki se je devetinspetdesetič podal na očaka naše domovine. Na sliki ne bo težko prepoznati kolovodje in ovčic, ki jih je (iz splošnega sektorja) peljal okrog klinov in zajl Triglavskega pogorja.

Vrata, izhodišče poti, smo si ogledali s še krmežljivami očmi že ob šestih zjutraj. Nobeden, razen Orla (to je Lojze), še ni naskočil Triglava s te strani. In vprašanja so kar deževala: »Koliko je do prve kočice?« »Po kateri poti nas boš gor vlekel?« »Al' iz rukzaka vse pojem, mene že zdaj hrbet tiši.« se oglasi nekdo iz ozadja, itd., itd. Ko nam je pokazal Lojze, kod približno bo potekala hoja, kar nismo mogli verjeti, da tam čez tudi človek pride. Megla je zakrivala vrhove, skozi Luknjo pa je jasno nebo kazalo, da z vremenom ne bo težav. Nedelja je bila in Triglav je bil tisti dan napaden še z druge strani in sicer s sto ženskami. Še danes ne vem, ali je Lojze ravno zato izbral ta dan, da nas bo zaradi njih (sto žensk) čimprej privlekel na vrh. Na dnu Vrat smo še mislili, da je tako, ko pa so se začele prve težave z dihanjem, je že vsak pozabil, da na vrhu čaka kar enajst žensk na enega. Še kakšne pol ure smo se spodbujali na različne načine, potem pa je gorski svet zajela tišina, le sopihanje sedmih osvajačev je motilo ta mir. »Samo ustrezen tempo, fantje,« nas opozarja Lojze, »vsi so še prišli gor, pa boste vi tudi.« Grizli smo kolena čez Prag in od časa do časa škilili v steno po kateri »baje« nekateri celo plezajo. Nas ni preveč vleko tovrstno užitek, saj nas je tako bolj dol vlekel, kot pa gor. »Še dobr', d' smo Gorenjci, n's bo trma gor spravlja,« je nergal nekdo v koloni, čas pa je mineval. Razgledi, ki so se nam ponujali, so plačevali našo zadihavnost in Lojze nas je prepričeval, da naj kar pogledamo malo bolje, če nam je všeč. Nam izgleda ni hotel naravnost povedati, naj počivamo, če smo že »hin«. Kmalu smo gledali za oznakami, koliko je še do kočice. »No, vid'te tisti so šli pa po Tomiškovi pred nami,« se oglasi Lojze, »pa smo jih že ujeli! Dobro grizete fantje!« In res, po manj kot štirih urah smo sedeli za mizo Staničevega doma in poizkušali nadomestiti izgubljeno energijo, ter dati duška veselju, ko se nam je na poti po-

kazal Triglav z Aljaževim stolpom v vsej svoji lepoti. Ena ura do Kredarice je minila kot bi mignil, le megle so nam začele kaziti pogled. Tudi Kredarica je za nami. Začel se je zadnji naskok. »Na Malem Triglavu me obvezno počakajte!« je kot zadnji v »navetici« zabičeval Lojze. Po skalah, klinih, ob zajlah, je Kredarica vse niže pod nami. »Andrej, ali bo kmalu Mali Triglav?« me daje sapa. Najmlajša v ekipi sta že daleč naprej, srečujemo se z vračajočimi in vse manj prostora je. Tesno je pri srcu, ko gledamo v meglo pod nami in okrog nas in ne vidimo kako globoko bi lahko padel. Trdno prijemamo zaje, Miro se pridruša, da bo šlo dol lažje. »Ja, če boš skočil!« se oglasi eden in že smo na Malem Triglavu. Ker Lojza nekaj časa ni, jo mahmemo naprej. Previdno ob zajlah grizemo navzgor in ko zmanjka sape, se zaradi vračajočih umakneš in počivaš. »Noch funf Minuten,« z nasmehom zine tuji »avanturist, ko vidi potne utrujene obraze naše male ekspedicije. In res! Po nekaj več kot pet minutah, smo že na vrhu.

Veseli smo, in, ko čez nekaj časa pride še Lojze z zadnjim članom in nas nadere, ker ga nismo počakali na Malem Triglavu, nam dobre volje ne more vzeti. Sedaj je na vrsti slikanje in Jože privleče na dan polaroidko. Vsakega posebej postavi ob Aljažev stolp, ter sproti producira slike. Dovolj je še časa, da se še nekajkrat ovekovečimo za spomin, marsikomu pa pogled uhaja po strmi poti proti Doliču, ki nas še čaka. Tedaj se razleže ukaz: »Fantje, pripravite se za krst!« Spogledamo se, dva sva na Triglavu že bila, ampak krsta še nisva doživela, ostali so se pa zavedali, da bodo tako ali tako tepeni. »Nismo ne prvi ne zadnji, saj je bilo zjutraj že sto žensk tepenih, bomo pa še mi,« se junačimo, ko Lojze, za Orla krščen, kar smo zvedeli šele kasneje, pripravlja svitek hribovske vrvi. Miro je bil prvi na vrsti, žal smo ga z vrvjo skoraj božali in postal je Orel (navadni, Lojze je pa planinski), naslednji so bili že bolj tepeni, posebno, ker ni nihče pravilno odgovarjal na vprašanja našega planinskega vodnika. Tako je bil ob tepežu Jože priznan za Zajlo, Frenk za Matildo, Damjan je Neža, Rado je postal Šerpa (čeprav je še sebe komaj gor nosil), Andrej je od takrat naprej Črni, Tine pa Medved. Imena so se nam na zadnjice dobro prijetla, zapečatili smo jih še s »ta močnim« in vrh je kmalu ostal za nami. »A gremo zdej še kej gor?« vpraša navadni Orel prav

previdno in ko zve, da gre pot samo navzdol, smo ga komaj dohajali. Meni se je hotelo kar malo vrteti v glavi, tako da sem se za vsak klin raje dvakrat prijel, enega, ne bom izdal imena, pa je Planinski Orel, raje na štrik privezal. Mlada sta jo spet ucvrta naprej in pred izstopom iz skal na melišče smo ju dohiteli. »Kaj je pa zdaj?« vpraša Zajla. »Koza naju naprej ne pusti in kar žvižga,« zavpije Matilda. In res, gams se je postavil na pot. Neža in Matilda pa nista upala naprej. Ko nas je prišlo več, je gams raje splezal na skalo par metrov nad nami in nas grdo gledal. Ko sta prišla še Medved in Orel pod skalo, smo gamsa z njima vred na aparat pritisnili, češ, saj kozli skupaj sodijo. Tako smo se na njihov račun smejali do Tržaške kočice na Doliču, kjer smo se dobro podprli in spočili. Megla nam je naslednji dan zakrivala vrhove in sonce se ni hotelo prebiti skozi oblake, ko smo čez Hribarice lezli v dolino Sedmerih triglavskih jezer. Ko smo zagledali Zassavsko kočico na Prehodavcih, je bilo treba po šampiljko in na oddih, navadni Orel (Miro) pa se je pridružil, da bo Črnemu vse kocine potrgal, če

gre pot spet navzgor. Ko smo v smehu zapuščali tudi to osvojeno postojanko, izza katere smo si ogledali dolino Trente, se je začela čudovita pot po dolini, mimo vseh jezer proti Koči pri Sedmerih triglavskih jezerih, kjer je bil predviden daljši postanek. Na žalost so nedeljski izletniki skoraj izpraznili shrambe te kočice, zato samo spominski posnetek, šampiljka in pot pod noge mimo Črnega jezera na Komarču, o kateri smo toliko slišali, da je strma, pa tudi nevarna. Pogled v dolino Bohinjskega jezera je bil za Šerpo res strašljiv in po cigareti od diha ter zbiranja korajže, je prišla na dan vodnika Orla vrv. Prav nič se mi ni mudilo v dolino, časa je bilo dovolj in opletajoč po zdraku sem s skupino stopal previdno navzdol. Cilj, Savica, je bil pod nami in s tem tudi konec poti. Ogledali smo si še izvir Save Bohinjke (to pot že brez vrvi) in mimogrede smo se znašli na dnu ob Koči pri Savici. Dolina Bohinja je dočkala v soncu razigrano skupino, ki je po zaslugi našega Lojza doživela veliko lepega. Kako smo prišli v Kranj, je pa že druga zgodba.

Novopečeni Šerpa z družino

Mladinske delovne akcije nekoč in danes

NADALJEVANJE

Prvo novo leto po osvoboditvi. Predsednik TITO v novoletni poslanici poziva mladino Jugoslavije, naj zamenja puške s krampi in lopatami in začne obnavljati porušeno domovino in graditi velike industrijske objekte, nove prometne žile.

Delovne akcije za obnovo porušene domovine so se začele že prve dni po osvoboditvi. Do večje zvezne vsejugoslovanske akcije je prišlo na pobudo tovariša TITA na 3. kongresu USAOJ. Tu so sklenili, da bo prvi veliki objekt, ki ga bo gradila mladina, proga Brčko-Banovići.

Od začetka maja je 62.268 brigadirjev in brigadirjk v težkih delovnih pogojih gradilo 92 kilometrov proge. Svojemu namenu so jo predali 7. novembra, 22 dni pred rokom.

Naslednje leto so se brigadirji zbrali na progi Šamac-Sarajevo. 1. april 1947. Akcija štirikrat večja od prve. V šestih mesecih in dvanajstih dneh so mladi dokončali 243 kilometrov proge.

Cela Jugoslavija je slavila skupaj s šestdeset tisoč brigadirji te ogromne delovne zmage, zmage bratstva in enotnosti mladih. Tu niso sodelovali le mladi Jugoslavije, na akcijah so bili tudi mladi brigadirji iz Poljske, Češkoslovaške, Grčije, Madžarske, Albanije, brigadirji iz Trsta, ter mladi brigadirji — sinovi in hčere jugoslovanskih izseljencev širom sveta.

KLIČE SOČE MODRI VAL

V letu 1948. so nastajali prvi temelji Novega Beograda,

Pred drugo problemsko konferenco ...

(Nadaljevanje s 5. strani)

žaj, ker jim tozdi ne zagotavljajo enakih pogojev, kar se kaže v eni delovni organizaciji v izgubah DSSS ob periodičnih, oziroma zaključnih računih.

V nekaterih delovnih organizacijah programe dela ocenjujejo, mehanizmov za to ocenjevanje v aktih ni, če pa so, so vezani na oceno samoupravnih organov.

Pogosto se v aktih prekrivajo določila o pridobivanju in delitvi dohodka v DSSS. V redko katerem aktu je razvidno, da delavci tozdov dajejo predhodno ali poznejše

soglasje tozd na splošne samoupravne akte DSSS skladno s 404. čl. Zakona o združenem delu.

Prav tako je v redkih aktih določena obveznost uporabe enotnih metod oziroma skupnih osnov in meril delitve čistega dohodka in osebnih dohodkov v delovni organizaciji.

To so ugotovitve, ki se nanašajo na pridobivanje prihodka in dohodka, v prihodnji številki pa bomo predstavili stanje še na drugih področjih oblikovanja in delitve dohodka, kakor so ga zabeležili delavci republiškega odbora.

V. D.

da, onstran Save na njenem levem bregu. Gradila se je Nova Gorica na levem bregu Soče.

Kljub začetnim težavam so brigadirji uspeli. Skoraj 600 brigadirjev je v nekaj letih zgradilo novo mesto, ki se je danes razvilo v eno najlepših slovenskih mest.

Nihče ni v tistih dneh pomislil na žuljave roke. Temelji zgradb so zahtevali izkop 200 tisoč kubičnih metrov zemlje, 1800 kubičnih metrov nasipov, več kot 1100 metrov zidov in vgradili so več kot 1500 kubičnih metrov betona.

Tako so brigadirji postavili temelje današnje Nove Gorice, mestu, ki slovi s sodobnimi zgradbami na nekdanjih močvirnatih tleh pod Krambergom.

SLEDI PREKINITEV

Čeprav mladinske delovne akcije niso bile ukinjene, pa je njih organiziranje večkrat doseglo spodnjo mejo, ko so ostale le še lokalne, večjih republiških in zveznih akcij pa ni bilo. Tako velikih delovnih akcij ni bilo od leta 1952 do 1958. Druga taka prekinitev pa je bila v letih 1962 do 1974.

REORGANIZACIJA

Že ob gospodarski reformi je bilo jasno, da morajo biti »nove« mladinske delovne akcije drugačne, vodene samoupravno in da morajo pomeniti predvsem politično šolo za tisoče brigadirjev, ki so na republiških in zveznem kongresu sprejeli geslo »MI GRADIMO PROGE, CESTE, NASSELJA — ONI GRADIJO NAS!«

(SE NADALJUJE)

ZAHVALI

Zahvaljujem se socialni službi, tov. Matkovi ter tozdu Velopnevmatika za odobritev izredno plačanega dopusta za spremstvo mojega sina na klimatsko zdravljenje.

Vida Sukić

Iskreno se zavaljujem vsem sodelavcem in sodelavkam za dragocena darila, ki so mi jih darovali ob mojem odhodu v pokoj. Vesel sem, da smo bili vsa leta, ki smo jih preživeli skupaj, dobri tovariši in prijatelji.

Janez Miklavčič,
skladišče NS

Jutranja gimnastika

V sedanjem času avtomatizacije in mehanizacije v proizvodnji ter čedalje intenzivnejšega življenja je razvoj vsake družbe zelo odvisen od telesnih sposobnosti in zdravja ljudi.

Dobro zdravje je osnova za delovno sposobnost in prvi pogoj za dobro počutje delovnega človeka. Taki ugotovitvi navadno vsi pritrjujemo. Malo ljudi pa ve, kako ohraniti zdravje in telesno sposobnost.

Zaradi prezaposlenosti moramo poiskati aktivnost, ki ne zahteva preveč časa, ne potrebuje posebnih pripomočkov in prostora za izvajanje. Prav vsem tem zahtevam ustreza jutranja gimnastika. Takoj moram poudariti, da brez vsakodneвне in intenzivne vadbe ne bomo dosegli želenega uspeha. Zavedati se moramo, da se čudeži ne bodo zgodili, toda po vztrajnem delu lahko pričakujemo lepe uspehe.

Med spanjem so vse funkcije organizma zmanjšane na minimum. Z jutranjo gimnastiko pospešimo prebujanje teh funkcij. Prav tako z jutranjimi vajami dosežemo boljšo gibčnost v sklepih ter skladnejši razvoj in ohranjanje vsega telesa. Ves organizem pripravimo na to, da lažje opravljamo delo doma, v tovarni, pisarni ali kje drugje.

Po napornem minulem dnevu ali po deloma prebedeni noči zjutraj težko vstanemo. Možganski centri se težko vrnejo v aktivno budno stanje, zato smo večkrat zaspani in brez volje za delo. Toda petnajst minut jutranje gimnastike napravi preobrat. Poveča se cirkulacija krvi, v možganske celice pride več kisika. To nas prebudi in spravi v dobro voljo. S tem si izboljšamo tudi držo telesa, ki je za zdravje zelo pomembna, zakaj poleg neestet-skega videza, nepravilna drža slabo vpliva na razvoj, ohranjanje in delo notranjih organov in s tem povečuje možnost obolenj.

Sistematična in vsakodnevna jutranja gimnastika pospešuje oksidacijske procese in tako preprečuje nastajanje mastnega tkiva, zato je jutranja telovadba velik sovražnik zelo razširjeni in neprijetni debelosti, prav tako pa preprečuje oziroma otežuje razvijanje marsikaterega obolenja. V tesni zvezi s tem je dolgost človekovega življenja. Organizem, ki je pretrpel manj obolenj, je bolj ohranjen in odporen; s tem se življenjska doba podaljša.

O trajanju jutranje gimnastike imajo različni avtorji različna mnenja.

Priporočajo 10 do 20 minut aktivnega dela. Dobro je, da z vajami začnemo že v postelji. Da obdržimo potrebno toploto organizma, ostanemo tudi pri poznejši vadbi v pižami oziroma spalni srajci. Mnogi avtorji priporočajo za utrjevanje vadbo pri odprtem oknu.

Kdor se bo odločil za jutranjo gimnastiko, mora upoštevati tale načela:

Sava Kranj

Sava, glasilo delavcev delovne organizacije industrije gumijevih, usnjenih in kemičnih izdelkov Sava Kranj. Glasilo izdaja odbor za informiranje, izhaja štiri-najstodnevno, glavna in odgovorna urednica Vera Drašak, tehnični urednik Peter Bogataj, foto-

grafije Ivan Draškič. Naslov uredništva: Kranj, Škofjeloška 6, telefon 25-461, interno 482 ali 282. Tisk TK Gorenjski tisk Kranj

Glasilo je oproščeno temeljnega davka na podlagi mnenja republiškega sekretariata za prosveto in kulturo SRS (št. 421-1 72) z dne 27. marca 1973.

- V začetku naj bo število izvedenih vaj manjše.
- Intenzivnost naj v začetku doseže le tretjino do polovice celotne moči.
- Če vseeno pride do bolečin v mišičevju, ne smemo prenehati vaditi. Telovadimo naprej, toda z manjšo intenzivnostjo.
- Zelo pomembno je, da začnemo jutranjo gimnastiko z lažjimi vajami in šele nato preidemo k težjim. Torej velja pravilo: »Od lažjega k težjemu«.
- Vsakdo bi moral spoznati specifične pomanjkljivosti svojega telesa. Izbirati bi morali vaje, ki bi to slabost odpravljale. Primer: Če imate šibke noge, boste delali počepe na eni nogi, poskoke brez kolebnice ali še bolje s kolebnico, za slabotne roke pa sklece in zgibe.

1. Med vadbo naj bo dihanje enakomerno, brez prekinitev. To je eno pglavitnih pravil jutranje gimnastike. Nobeno jutro ne smemo pozabiti na vaje za sprostitve mišic, prsnega koša. Vdih mora biti globok, izdih mora biti pav tako popoln, torej čim daljši. Med izvajanjem vaj ni priporočljivo zadrževati diha, če je že potrebno, pa naj bo čim krajše. Hitro in površno dihanje onemogoča popolno izmenjavo plinov v pljučih, zato pazimo, da bo dihanje res počasno in globoko, saj bomo le tako dobili dovolj svežega zraka.

2. Obolenje mišic (ki ga radi imenujemo »mišična vlakna«), je neizogiben spremljevalec začetnikov. To obolenje ni škodljivo, je pa precej neprijetno. Ob masaži in lažjem delu po nekaj dnevih izgine. Lahko se mu izognemo s pravilno izbiro in doziranjem vaj.

Vedro razpoloženje, vitka linija, povečanje in ohranitev telesne sposobnosti, boljše zdravje, torej prav to, kar nam večkrat primanjkuje, dosežemo z jutranjo gimnastiko.

Priporočamo jo v vseh starostnih dobah. Nekajminutna jutranja vadba nam bo postala prijeten in nepogrešljiv del življenja, še posebno, če se bomo zavedali vseh njenih koristi.

Janez Gorjanc

Krajevna skupnost Orehok-Drulovka

Poleg Stražišča je to naša najbližja krajevna skupnost. Med okrog 1500 krajanj je tudi veliko članov našega kolektiva, še posebno v Drolčevem naselju, ki je v bistvu savsko. Večina oziroma dve tretjini je novejšega naselja, ostalo pa je starejše, predvsem so to kmetije.

O delu, nalogah in težavah je pripovedoval predsednik sveta tovariš Tomaž Iglič.

V preteklem obdobju smo bili v krajevni skupnosti poleg vsakdanjega, tekočega dela, močno obremenjeni z uresničevanjem nekaterih večjih nalog. Tako smo na primer že v 1977. letu pričeli s pripravami za napeljavo telefonskih priključkov. Akcija je bila uspešno zaključena lani in dobili smo 170 telefonov. Več kot 70 odstotkov stroškov smo pokrili s samoprispevkom, kar je bila velika obremenitev. Tudi gradnja rokometnega igrišča je zahtevala svoje, o čemer zgovorno priča podatek, da je bilo opravljeno preko dva tisoč ur prostovoljnega dela.

Kot drugje, se tudi pri nas srečujemo s pomanjkanjem prostora za varstvo otrok, saj v vrtcu nimamo jaslji. Zato najbolj pereče primere rešujemo v sodelovanju z drugimi vrtci.

V prihodnje nas kljub uspehom, čakajo še velike naloge. V prvi vrsti bo treba urediti javno razsvetljavo; zmožljivosti sedanjih trgovin so premajhne, prav tako tudi izbira, zato se bomo morali dogovoriti, kaj narediti v prihodnje. Dogovarjamo se tudi za zgraditev rekreacijskega centra ob Savi. Te in druge naloge, ki naj bi jih opravili v prihodnjih letih, bodo zahtevale aktivno sodelovanje vseh krajanov. Glede na možnosti se bomo morali verjetno dogovoriti za večji ali manjši prispevek in udarniško delo. Kdaj bomo začrtane naloge uresničili, pa bo odvisno tudi od finančnih zmožnosti oziroma namenskih sredstev za krajevno skupnost.

Ena od pomembnih nalog je tudi nadaljnji razvoj krajevne samouprave. Za razliko od drugih skupnosti, kjer imajo marsikje redno zaposlenega tajnika, tega pri nas ni. Operativno in drugo delo je na prostovoljni osnovi. Nekoliko je sicer lažje, ker smo v organih krajevne skupnosti in družbenopolitičnih organizacij Savčani in se kot sodelavci dobro razumemo.

Za uspešno opravljanje dogovorjenih nalog je treba žrtvovati prenekatero popoldne ali večer. Vse to pa odtehta zadovoljstvo ob uspešno opravljenih nalogah.

P. B.